

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 62 · 30. mars
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 30. mars 2022 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 62):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Fra Venstres stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Grunde *Almeland* fra og med 30. mars og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Sofie *Høgestøl*, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Sofie *Høgestøl* er til stede og vil ta sete. Representanten Lars *Haltbrekken* vil framsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:00:59]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentantene Birgit Oline *Kjerstad*, Ingrid *Fiskaa*, Kirsti *Bergstø*, Freddy André *Øvstegård*, Katty *Lie* og meg selv framsette et representantforslag om energipolitikk for framtiden.

Presidenten: Representanten Birgit Oline *Kjerstad* vil framsette et representantforslag.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [10:01:35]: På vegner av representantane Lars *Haltbrekken*, Andreas *Sjalg Unneland* og meg sjølv vil eg fremje eit representantforslag om ei miljøklagenemnd.

Presidenten: Representanten Frank *Edvard Sve* vil framsette to representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:01:59]: Eg har gleda av å fremje eit representantforslag på vegner av Morten *Stordalen*, Silje *Hjemdal*, Sigbjørn *Framnes*, Terje *Hansen*, May Helen *Hetland Ervik*, Gisle *Meininger Saudland* og meg sjølv om kraftfulle kutt i ferje- og båtprisane.

Og eg har gleda av å fremje eit representantforslag på vegner av Morten *Stordalen*, Gisle *Meininger Saudland*, Hans Andreas *Limi*, Tor André *Johnsen*, Marius *Arion Nilsen* og meg sjølv om ei tiltakspakke for transportnæringa og bygg- og anleggsnæringa. Det vert fremja etter § 39 andre ledd c i forretningsordenen, altså hastebehandling.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:46]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Bjørn *Arild Gram*, Jan Christian *Vestre* og Emilie *Mehl* vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Linda *Hofstad Helleland*.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:03:20]: Mitt spørsmål går til næringsministeren.

«Dette er en wake up-call», «det haster å komme i gang», «Nå skal vi ut av seminarrommene», «det jobbes på høygir», «Nå er det action», «Dette kan vi løse hvis vi vil».

Det har ikke manglet på store ord fra næringsministeren, men da regjeringen la fram den store satsingen på havvind, viste den seg å være en forsinket og halvert versjon av det som den forrige regjeringen hadde varslet. Mitt spørsmål til statsråden er:

Hvor gikk det galt?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:03:57]: Det som eventuelt har gått galt i havvindsattingen, er at man på Høyres vakt klarte å bygge to flytende havvindturbiner, og med det tempoet tar det et par hundre år før vi er oppe og kjører. Det regjeringen nå gjør, er at vi setter opp tempoet. Vi har besluttet at Utsira Nord skal tildeles etter en kvalifikasjonskonkurranse. Vi har gitt i oppdrag å lete langs hele kysten vår for å finne ut hvor vi kan bygge ut mer flytende havvind. Vi bedrer støtteordningene for flytende havvind. Vi har avklart hvordan Sørliche Nordsjø skal konsesjonsbehandles. Det jobbes på spreng i Olje- og energidepartementet for å se på om man også kan kjøre parallelle prosesser for å ta inn tid.

Mens Solberg-regjeringen la opp til at man skulle være i gang med offshore vind i 2030/2031, har statsminister *Støre* vært veldig tydelig på at vi skal være godt i gang før dette tiåret er omme – og det haster. Vi trenger flere grønne elektroner. Vi kan bygge en enestående industri, med verdens beste offshoreingeniører og verdens beste offshorefagarbeidere. Vi har kompetanse i verdensklasse fra 50 år med olje- og gassindustri. Nå haster det med å komme i gang, og det er vi i full gang med.

Siden representanten også stilte spørsmål om hva annet vi gjør, kan jeg si at vi også jobber med en lang rekke andre prosjekter i nærings- og omstillingspolitikken. Vi lanserte for to uker siden vår eksportreform, Hele Norge eksporterer, som har blitt tatt svært godt imot av

næringslivet. Der er også havvind en av de første strategiske nasjonale satsingene.

Vi er i gang med å forenkle virkemiddelapparatet og har allerede lansert én dør inn-løsningen, som skal gjøre det enklere for bedrifter å finne fram i virkemidlene.

I statsbudsjettet vi hadde tre uker på å justere i høst, satte vi sammen en pakke som i år vil mobilisere 3 mrd. kr mer i grønne investeringer. Det trengs, for det er et stort etterslep i den grønne omstillingen.

Vi jobber også med en lang rekke andre prosjekter som jeg håper det blir rikelig anledning til å komme tilbake til i løpet av denne spørretimen.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:05:57]: Det er fortsatt mange flotte ord. Realitetene er at det som regjeringen har lagt frem, særlig knyttet til Sørlige Nordsjø II, er en halvering av det som regjeringen Solberg la frem. Så realitetene taler for seg selv.

Utbygging av havvind mente næringsministeren var en forutsetning for å lykkes med reindustrialiseringen av Norge. Høyre mener også at det kan skape mange arbeidsplasser. Aktørene står klare til å sette i gang, har næringsministeren uttalt. Men utbyggerne mener at utbygging av havvind er ulønnsomt så lenge markedet ikke blir tatt i bruk, og hybridkabler ikke bygges. Senterpartiet har så langt vunnet frem i regjering. Markedet skal ikke tas i bruk. Finansministeren uttalte på mandag at det skal gå én radial direkte til land, og at de ikke skal ha noen nye kabler så lenge de styrer.

Hvorfor er det viktigere for næringsministeren å tilfredsstille Senterpartiets proteksjonistiske holdninger fremfor å la norske selskaper og norsk industri få ta i bruk markedene og skape nye arbeidsplasser?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:07:00]: Det er ingen ambisjon som halveres. Vi går hurtigere i gang med de første 1 500 MW på Sørlige Nordsjø. Der har vi sagt at vi tar elektronene til land. Det er det veldig gode grunner for. Når jeg reiser rundt og møter norsk industri over hele landet, har de én hovedbekymring, og det er at det framover ikke vil være nok tilgang på ren og rimelig fornybar energi. Det som har vært fortrinnet til Norge siden Kristian Birkeland og Sam Eyde dannet Norsk Hydro i 1905, er nå i ferd med å forvitne fordi det ikke har vært bygget ut nok fornybar energi de siste årene, også på Solberg-regjeringens vakt. Derfor trenger vi de grønne elektronene til land først.

Vi har sagt at når det gjelder de resterende 1 500 MW i Sørlige Nordsjø, skal vi komme tilbake til hvordan det systemet skal bygges opp. Det kan være en kombinasjon med å ta strømmen til land. Det kan også være å se dette som en del av et større Nordsjø-nett (brannalarmen går i stortingsalen), men vi skal gjøre

det på en måte som sikrer ren og rimelig energi til norske husholdninger og norsk næringsliv.

(Brannalarmen går i stortingsalen)

Presidenten: Da må vi ta pause, naturlig nok.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 10.08.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 10.23.

Presidenten: Da er vi klare for å sette i gang den muntlige spørretimen igjen.

Det blir oppfølgingsspørsmål – først Linda Hofstad Helleland.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:23:59]: Det ble jo et voldsomt oppstyr for å slippe å svare på Senterpartiets proteksjonistiske politikk – om det er det som hindrer havvindutbyggingen.

Jeg vil gjenta spørsmålet mitt, for jeg fikk ikke noe som helst svar på det, så jeg oppfordrer næringsministeren til å svare. Utbyggerne av havvind sier det er ulønnsomt så lenge de ikke får tatt i bruk markedet ved at hybridkabler bygges. Hvorfor er det viktigere for regjeringen å imøtekomme Senterpartiets krav og den proteksjonistiske holdningen de har, fremfor å la norske selskaper og norsk industri få ta i bruk markedet og skape nye arbeidsplasser?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:24:44]: Jeg kan berolige representanten med å understreke at det er stor entusiasme for havvind både i Senterpartiet og i Arbeiderpartiet, og det er derfor vi nå er i gang, hurtigere og raskere til målet. Det vi nå har startet på, er bare startskuddet for en storstilt satsing.

Med all ny teknologi, også fornybar teknologi, er det dyrt i starten. Sånn var det med sol, sånn var det med landbasert vind, sånn er det med bunnfast havvind, og det er enda dyrere med flytende havvind. Men når vi kommer i gang, når vi får bygget ut, og når vi får opp kapasiteten, vil turbinene bli bedre og prisene gå ned.

Noen må altså være med på et spleiselag i starten uansett, for å få dette lønnsomt. Da har regjeringen vært mer opptatt av at vi skal komme i gang, at vi skal sørge for at vi ikke får enda høyere kraftpriser i Norge, og at vi skal få mer kunnskap om hvordan utenlandsnettet påvirker det norske kraftmarkedet. Vi trenger all den strømmen vi kan få til grønn industrireising hjemme, og så får vi komme tilbake til de eventuelle støttemekanisme som må på plass.

Presidenten: Linda Hofstad Helleland – til oppfølgingsspørsmål.

Linda Hofstad Helleland (H) [10:25:49]: Men problemet er at regjeringen ikke kommer i gang. Hadde man villet, kunne man lyst ut arealer nå. Næringsministeren har fryktelig dårlig tid, og da er det litt merkelig at det ikke har kommet en eneste stortingsmelding eller en eneste lovproposisjon hit, at ikke en eneste strategi er lagt frem, og heller ingen avklaringer, som industrien etterlyser, f.eks. det som handler om differansekontrakter.

Eksportsatsingen, som er så viktig for industrien, endte opp i en såkalt eksportreform, der det eneste som er lagt frem, er en pressemelding – i tillegg til flytting av Eksportstrategirådet fra Ålesund til Oslo, med Senterpartiets velsignelse, som da er underlagt departementet.

Hva konkret – helt konkret – er det næringsministeren har gjort for å realisere den såkalte reindustrialiseringen, som haster så mye?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:26:54]: Det har jeg gledet meg til å svare på. Replikkvekslingen begynte med flytende havvind, og nå beveger vi oss over på eksport, og det vil jeg gjerne svare på.

Vi la fram vår eksportreform, Hele Norge eksporterer, som er blitt særdeles godt tatt imot både av næringslivet og av partene i arbeidslivet. Der lanserte vi syv helt nye tiltak for å styrke norsk eksport. Jeg skal være forsiktig med å drive altfor mye polemikk i dag, men i Hofstad Hellelands regjerings eksportstrategi sto det at det ikke var et mål i seg selv å øke norsk eksport. Det var kanskje også grunnen til at Solberg-regjeringen etterlot seg tidenes største handelsunderskudd for fastlandet, på 300 mrd. kr.

Det er vi nå i gang med å rette opp. Vi har et mål om å øke eksporten med 50 pst. innen 2030. Vi er i gang på havvind, vi er i gang på mer og grønnere maritim eksport, vi har innført ordninger der eksportbedriftene kan få støtte til inntil 50 pst. av sine eksportsatsinger ute, og vi har utvidet Eksfins mandat, slik at de nå kan gi lån, finansiering og garantier til industriinvesteringer hjemme som skal fremme eksport og klimavennlig omstilling. Og dette er bare starten på en storstilt eksportsatsing.

Presidenten: Sofie Marhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sofie Marhaug (R) [10:28:15]: Mitt spørsmål dreier seg om framtidens industri, for i dag ble det kjent at Aker og Statkraft trekker seg fra planene om å bygge om Yaras ammoniakfabrikk på Herøya slik at de skal bruke ren kraft i stedet for naturgass. Analytikerne mener dette skyldes de høye strømprisene – eller kommersielle hensyn, som det heter i pressemeldingen. Den allerede eksisterende kraftforedlende industrien vil i framtiden slite med høye strømpriser når fastpriskontraktene

skal reforhandles, mens forsøk på nyetableringer allerede har trøbbel, som eksempelet på Herøya illustrerer.

Strømprisene stikker kjepper i hjulene for både gammel og ny klimavennlig industri. Alternativet til billig kraft er billig arbeidskraft, og konsekvensene av det betyr utflagging, nedlegging og skrinlegging. Hvordan vil statsråden snarest mulig sikre demokratisk kontroll over kraften og rimelige strømpriser for å redde grønn industri her hjemme?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:29:18]: Takk for spørsmålet, som jo strengt tatt hører til olje- og energiministerens ansvarsområde. Jeg vil gjerne gi noen generelle refleksjoner likevel.

Prosjektet Herøya kjenner jeg godt til. Jeg har vært der selv. Det er et fantastisk spennende klimaprojekt, med elektrifisering. Det trengs 450 MW, så kan Yara på Herøya kutte 800 000 tonn CO₂, og av de tonnene vi skal kutte framover, kommer dette til å være et veldig sentralt bidrag. Så vidt jeg er kjent med, har Yara ikke endret sitt ambisjonsnivå på dette. De har ambisiøse planer for elektrifisering, og det støtter vi opp under.

Som representanten sier, er det en utfordring for norsk næringsliv når strømprisene stiger. Det at vi har rene, billige elektroner, har vært et fortrinn som vi skal sørge for forblir et fortrinn. Derfor jobbes det nå med mange prosjekter parallelt. Energikommisjonen er i gang. Vi er i gang igjen med utbygging av ny fornybar energi, og vi speeder opp i Nordsjøen hva gjelder flytende havvind. Det viktigste vi kan gjøre, er å få opp kraftproduksjonen. Det vil presse prisene ned, og det vil også sørge for at vi kan skape ny industrialisering.

Presidenten: Sofie Marhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sofie Marhaug (R) [10:30:22]: Det er godt at statsråden kjenner til dette prosjektet. Men da kjenner jo statsråden også til at prisene sannsynligvis er for høye til at dette prosjektet vil bli realisert. Det er mye snakk om at vi må skaffe mer energi, men vi har jo faktisk kraftoverskudd i dag. Så kan dette komme til å se annerledes ut i framtiden, men problemet i dag er ikke at vi har for lite strøm. Problemet i dag er at strømprisene er for høye. Det er det som gjør at dette helt konkrete prosjektet ikke blir realisert. Derfor lurer jeg på hvordan næringsministeren vil jobbe for at man ikke bare skal skrinlegge framtidige klimavennlige industriprosjekter på grunn av skyhøye strømpriser, men faktisk sikre framtidsrettede arbeidsplasser. I den konkurransen som er nå, er det bare petroleumsindustrien som vil overleve de skyhøye strømprisene hvis dette fortsetter.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:31:25]: Som sagt må vi få opp produksjonen av ny fornybar energi, og det er trist at partiet Rødt ikke vil være med på det. Partiet Rødt er både imot å bygge ut vind på land og prinsipielt imot å bygge ut vind til havs, og da blir det ikke mye strøm igjen.

Så kan jeg også understreke at vi nå har et kraftoverskudd på ca. 13–15 TWh, men det kommer raskt til å bli spist opp med alle planene om nyindustrialisering som nå finnes rundt omkring i Norge. Det er få ting som gjør meg mer «happy» enn å reise rundt og møte industri og bedrifter som har storstilte planer. Det skal bygges batterifabrikker, og det skal bygges hydrogenproduksjon. Vi skal gjøre verdens grønneste prosessindustri enda grønnere. Vi skal lage lavkarbonløsninger verden aldri har sett maken til tidligere. Vi skal satse storstilt på skog- og treforedlingsindustri og bioøkonomi. Alt dette vil kreve strøm, så vi er helt avhengig av å se et taktskifte i ny produksjon av fornybar energi, først og fremst for å dekke norsk industris behov.

Så har ingen i regjeringen sagt at vi prinsipielt utelukker at vi også senere kan være med på elektrifiseringen i Europa.

Presidenten: Terje Halleland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Halleland (FrP) [10:32:44]: Jeg tenkte vi skulle holde oss på Sørliche Nordsjø II, der regjeringen har bestemt at kablene fra anlegget kun skal gå til Norge.

Vi har en veldig høy pris på strøm og kraft i Norge i dag, men jeg regner med at statsråden er enig med meg i at vi skal ha en målsetting om at prisene på sikt skal ned på det nivået vi var på før den krisen vi har i dag. Vi vet at havvind er et produkt som er dyrere å produsere i dag enn det vi er vant til at strømmen koster i Norge. Når regjeringen da bestemmer at kablene kun skal gå til Norge og et marked som har en lavere pris enn produksjonsprisen på Sørliche Nordsjø, hva beregner regjeringen at merkostnaden vil bli?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:33:37]: Det spørsmålet bør nesten rettes til rette statsråd, som mer enn villig vil svare på det. Men siden jeg har ordet, vil jeg si at jeg synes det er merkelig at opposisjonspartiene virker å være mye mer opptatt av, nesten for enhver pris, å få grønne elektroner ut av landet enn å la grønne elektroner forbli i Norge, slik at vi kan skape ny konkurransekraftig industri.

Hvor dette voldsomme jaget etter økt krafteksport kommer fra, forstår jeg ikke helt. Vårt ambisjonsnivå er at vi skal sørge for at vår egen industri først og fremst har ren og rimelig energi. Så vil vi senere se på muligheten for å koble oss til et nordsjønett og eventuelt samarbeid

de med andre land, også om det grønne skiftet. Men jeg møter altså ikke en eneste industribedrift – og jeg møter mange av dem – som er opptatt av at elektronene skal ut av Norge. Det industrien er opptatt av, er at de har tilgang på nok og ren fornybar energi. Det er det vi nå gjør når vi speeder opp i Sørliche Nordsjø II.

Presidenten: Terje Halleland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Halleland (FrP) [10:34:41]: Hvis det er noen som skulle snakke om viktigheten av eksport, trodde jeg det var næringsministeren, og virkelig sette pris på å eksportere og skape verdier ved å gjøre det. Hvis han er motstander av eksport nå, synes jeg han har endret mening veldig fort.

Spørsmålet mitt gikk på merkostnaden, for dette må tross alt finansieres på et eller annet vis – da kan vi ha en masse grønne elektroner tilgjengelig – hvis vi ikke har en kostnad som er konkurransedyktig overfor utlandet.

Hvis jeg snur på spørsmålet, for vi skal jo ha noen til å bygge, og det skal være en interesse der ute i næringslivet for å etablere parker på Sørliche Nordsjø: Hvis en hadde tenkt motsatt og sagt at nei, vi skal gå vekk fra hybridkablene, for det er ikke ønsket av regjeringen, men vi skal holde oss til radialer – men radialene hadde heller gått sørover – hadde det da vært større eller mindre interesse fra næringsens side for å gjøre det?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:35:44]: Vi opplever at det er stor interesse fra næringene, både på Sørliche Nordsjø II, som altså først og fremst er bunnfast havvind, og ikke minst er det stor interesse langs hele energikysten – der representanten og jeg kommer fra, Havgalandet – for flytende havvind. Det er der vi først og fremst kan skape storstilt industri med norsk teknologi bygget på skuldrene av olje og gass. Der har regjeringen lyttet til havvindnæringen. Vi går for kvalitativ konkurranse i stedet for auksjonsmodell utenfor Utsira. Det betyr at norsk leverandørindustri vil være mer konkurransedyktig, og at vi også kan tenke industripolitisk om dette, ikke bare energipolitisk.

Nå må vi ikke inn i dette nye, fantastiske energi-eventyret stille oss på en sånn måte at dette først og fremst handler om å få energien bort fra Norge. Vi må sørge for at vi får energien til Norge, og så skal vi skape storstilt industri, akkurat sånn vi gjorde da sosialdemokratiet tok Norge inn i oljealderen. Det har tjent Norge meget godt, og nå skal vi gjøre det samme igjen.

Presidenten: Alfred Jens Bjørlo – til oppfølgingsspørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:37:03]: Hadde vi kunna leve i dette landet av næringsministeren sine ambisjo-

nar og visjonar, hadde vi gått ei utruleg lys framtid i møte. Det er ikkje noko feil i å ha det, men vi treng også heilt beinhard faktisk politikk for å få desse visjonane ut i livet.

Skottland har nyleg gjeve konsesjon til 25 GW havvind på ein dag. Danmark skal byggje 12 GW havvind, Tyskland 30 GW før 2030 og Nederland 22 GW før 2030. Og her er vi endå heilt på oppstartstadiet.

Eg må få lov til å spørje: Når får vi ei sak til Stortinget som dreg opp eit reelt høgt ambisjonsnivå for havvindutbygging i Noreg? Ser du verkeleg for deg, i den storstilte havvindutbygginga vi må få til i Noreg, at det over tid ikkje skal vere kopla på eit europeisk nett, men at vi skal vere vår eiga energiøy som ikkje samarbeider med resten av Europa? Ser du verkeleg for deg det på sikt?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:38:08]: Igjen er det et spørsmål til olje- og energiministeren som jeg mer enn gjerne deler noen refleksjoner omkring.

Punkt 1: Olje- og energiministeren kan komme til Stortinget før representanten aner ordet av det, men dette handler ikke nå først og fremst om vedtak her, det handler først og fremst om å komme i gang med konsesjoner, tildelinger, få på plass konkurransene og se på hvordan vi kan kjøre prosesser i parallell. Jeg tror representanten også er mer opptatt av at vi kommer raskt til målet, enn at vi lager unødvendig kompliserte prosesser.

Punkt 2: Vi er like utålmodige som representanten er, men nå har altså denne regjeringen styrt i fem måneder. De borgerlige partiene styrte i åtte år. På de åtte årene ble det altså satt sammen to flytende havvindturbiner utenfor norskekysten – jeg gjentar: to flytende havvindturbiner på åtte år. Nå har vi styrt i fem måneder, vi styrer opp prosessen, vi tar sikte på en raskere progresjon, å komme raskere til målet. Først og fremst skal kraften til land, og så får vi se. Hvis vi har overskudd senere, utelukker vi heller ikke andre samarbeidskonstellasjoner.

Presidenten: I replikkrundene er det ikke «du», det er «statsråden» eller «representanten» som gjelder.

Une Bastholm – til oppfølgingsspørsmål.

Une Bastholm (MDG) [10:39:59]: Krigen i Ukraina gjør klimapolitikk til sikkerhetspolitikk og en utadvendt og aktiv næringspolitikk til fredspolitikk. Flere EU-land akselererer nå fornybarsatsingen sin for å gjøre seg uavhengig av Putin raskest mulig, og det forutsetter jo god kraftutveksling og god tilgang på fornybar energi. Det er også kritisk viktig for europeisk klimaomstilling. Det bør derfor være tydeligere enn noen gang at en havvindpark i sørlige Nordsjøen må kobles på Europa, både av hensyn til lønnsomhet i prosjektet og av hen-

syn til energisikkerhet for Norge og Europa. Har angrepskrigen i Ukraina på ingen måte gjort inntrykk på næringsministeren og endret synet på hvorvidt Norge bør ha hybridkabler til Sørlige Nordsjø og havvindparken vår der for å kunne bidra i et Europa som nå skal igjennom en enorm omstilling?

Presidenten: Dette hører ikke inn under næringsministerens konstitusjonelle ansvar, men jeg gir likevel nå ordet videre til næringsministeren. – Statsråd Vestre, vær så god.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:40:57]: Jeg deler gjerne noen refleksjoner likevel.

Det er altså for de første 1 500 MW det nå er tatt beslutning om å få kablene til land. Jeg har nå redegjort ganske mange ganger for hvorfor det er viktig: sikre konkurransekraften til norsk industri og dempe prispresset i hjemmet.

Punkt 2: Vi utelukker ikke ytterligere utbygging – andre typer samarbeidskonstellasjoner. Derfor vurderer vi f.eks. for de resterende 1 500 MW i første utbygging om en kan koble dette på et nordsjønett. Jeg er optimist, for jeg er ganske sikker på at kloke hoder i vårt land kan klare å finne en riktig balanse mellom å sikre ren og rimelig energi til eget forbruk, samtidig som vi også kan bidra i energitransformasjonen til Europa. Men det må vi da gjøre på en smart måte som ikke øker prisene for mye i Norge, for det vil gå hardt ut over husholdninger og industri. Dette er jeg sikker på at vi kan få til, men det viktigste nå er å komme i gang med utbyggingen, og derfor speeder vi altså opp prosessen.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Erlend Wiborg (FrP) [10:42:00]: Mitt spørsmål er til justisministeren.

At vårt naboland Russland har gått til brutal angrepskrig på Ukraina, har medført at over 10 millioner ukrainere har måttet flykte. Flere millioner flykter nå over landegrensene, og det er en kaotisk og uoversiktlig situasjon. Fremskrittspartiet har alltid ment at flyktninger hjelpes best i deres nærområder, og det mener vi selvfølgelig nå også, og det er derfor Fremskrittspartiet har vært veldig klare på at Norge både må og skal stille opp for ukrainere på flukt. Men samtidig vet vi at PST ved tidligere flyktningskriser og store flyktningsstrømmer har advart om at terrorister og andre kriminelle gjerne ønsker å utnytte flyktningsstrømmene ved å blande seg inn i dem for å kunne snike seg inn i Schengen-området og dermed også inn i Norge.

Det har bl.a. Sverige tatt konsekvensen av. Den svenske regjeringen varslet for noen uker siden at de ønsket

utvidet grensek kontroll og ID-sjekk, og har fremmet forslag om dette til Riksdagen nå, hvis jeg har forstått det korrekt. Fremskrittspartiet mente da at Norge selvfølgelig burde følge etter. Derfor tok vi til orde for dette for to uker siden, men svaret fra regjeringen og statsråden da var at hun skulle vente og se, og at hun skulle vurdere det. Fortsatt registrerer jeg at statsråden venter og ser, venter på signaler fra EU. Men situasjonen er at det er nå vi er avhengig av å ha kontroll på våre grenser. Så spørsmålet til statsråden er: Hvor lenge skal statsråden nå vurdere situasjonen før vi kan forvente en konklusjon?

Statsråd Emilie Mehl [10:44:03]: Regjeringen har vært opptatt av å møte Ukraina-flyktingene på en god måte, på en kontrollert måte og på en ansvarlig måte. Derfor innførte vi forsterket overvåkning og etterretning på grensene våre raskt etter utbruddet av krigen i Ukraina. Jeg er glad for at Fremskrittspartiet nå synes at det er viktig å innføre grensek kontroll og tar opp det, for dette er noe vi har vurdert og følger løpende med på, og har gjort det i flere uker.

Men politiet har mye å gjøre om dagen. De skal løse mange oppgaver nå. De skal registrere flyktingene, og det er regjeringen opptatt av at de faktisk bruker ressurser på, sånn at vi har kontroll på hvem som er i landet vårt. Politiet og PST skal følge ekstra med på trusselen fra personer som ønsker å utnytte flyktingene. Det er ikke bare på grensene, det er i hele landet. Derfor må de ha ressurser til å følge opp personer som bor i private hjem, flyktinger som er rundt i kommunene, sånn at de ikke blir utsatt for overgrep som vi ikke klarer å fange opp. Hvis vi nå skulle innført grensek kontroll på den måten som det høres ut som Fremskrittspartiet ønsker å gjøre nå, ville det ha lagt et enormt press på politiet. Det ville ha vært veldig vanskelig å gjennomføre i praksis. Vi mener at det er mer hensiktsmessig å bruke politiets ressurser på andre måter nå for å bekjempe menneskehandel, ha trygghet for flyktingene og ha trygghet for nasjonal sikkerhet.

Vi følger situasjonen fra dag til dag, og vi har vurdert grensek kontroll, som jeg sa, i flere uker. Det kommer vi også til å fortsette med. Hvis det viser seg å være et egnet tiltak, vil vi innføre det.

Jeg tror at Fremskrittspartiet har en litt feil forståelse av reglene i Sverige. Jeg er minister i Norge, så jeg skal ikke prøve å begi meg ut på en tolkning av det, men et av de forslagene som er lagt fram for Riksdagen, går ut på å innføre ID-kontroll som tilsvarer transportøransvaret som vi nå har i Norge. Vi har grensek kontroll på fergene våre fra før.

Erlend Wiborg (FrP) [10:46:06]: Jeg registrerer at statsråden er tydelig på at hun ønsker å følge løpende med på situasjonen fra dag til dag. Det er betryggende,

men det det norske folk nå savner, er faktisk handlekraft.

Kripos kunne nylig melde at overgrepssdomte nå frakter barn over landegrensene. Det er helt uakseptabelt. Og et av de tiltakene vi kunne brukt for å få redusert dette, er å innføre en grensek kontroll. Norge har hatt grensek kontroll ved tidligere flyktingkriser. I 2015–2016 var det riktignok ikke Senterpartiet som satt i regjering. Da var det Fremskrittspartiet som satt i regjering, og vi fikk innført grensek kontroll for å få kontroll på grensene våre. Men jeg registrerer nå at statsråden bare ønsker å vurdere det videre.

Spørsmålet er: Kommer statsråden til å komme med en klar konklusjon og anbefaling?

Statsråd Emilie Mehl [10:47:10]: Min klare konklusjon og anbefaling er at politiet og PST gjør helt rett i å ha forsterket etterretning og overvåkning på grensene. De gjør rett i å bruke muligheten til identitetskontroll – ikke bare på grensen, men også i resten av Norge. Det heter territorialkontroll, og det er viktig fordi personer som kan begå overgrep mot sårbare flyktinger, befinner seg ikke bare i grenseområdene, men også andre steder.

De gjør også helt rett i å bruke ressurser på å få opp bevisstheten, kompetansen og kunnskapen om utfordringene med menneskehandel og overgrep mot flyktinger, både i politietaten og ute i kommunene hvor disse menneskene skal bo. Jeg er veldig klar over utfordringen med at overgrepssdomte har transportert barn. Jeg var den som meldte det først, og Kripos bekreftet det senere samme dag. Så dette er selvfølgelig en del av regjeringens vurdering av hvilke tiltak det er riktig å iverksette.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Erlend Wiborg.

Erlend Wiborg (FrP) [10:48:13]: Det er bra at regjeringen melder om problemet, men det hadde muligens vært på sin plass også å komme med konkrete tiltak for hvordan man kan få gjort noe med dette uakseptable problemet.

Men det er flere utfordringer denne flyktingkrisen har skapt, og jeg tror alle også har forståelse for at regjeringen ikke har alt på plass fra dag én. Noe av det som er viktig, er å sørge for at de flyktingene som kommer, raskest mulig kan bli registrert, slik at de kan komme seg ut i det norske samfunnet uten å bruke unødvendig tid på mottak osv., men komme seg ut i skole, barnehage og jobb – ut i samfunnet. Vi ser nå ganske kaotiske situasjoner der folk ikke får registrert seg. Regjeringen har lagt opp til et ganske byråkratisk system. Vi vet at før denne krisen hadde ukrainere med biometrisk pass mulighet til umiddelbart å få innvilget 90 dagers visum til Norge.

Spørsmålet er hvorfor ikke statsråden nå åpner opp for at ukrainere med biometrisk pass kan slippe å måtte dra til Råde, men heller kan få registrere seg ute på politikamrene.

Statsråd Emilie Mehl [10:49:18]: Regjeringen har åpnet for registrering på 18 nye registreringspunkter i landet. Det var Fremskrittspartiet og Høyre som la opp til at alt skulle sentraliseres til Råde. Det har skapt en utfordring i den situasjonen vi nå står i, for vi ser jo at det er flyktninger i hele landet. Derfor trenger vi mulighet til å registrere disse flyktningene andre steder.

Med Fremskrittspartiets løsning nå hadde vi brukt alle ressursene til politiet på at de kunne stå på grensen og kontrollere hver eneste person. Vi hadde ikke fått registrert folk i det tempoet vi nå legger opp til. Regjeringen har vært opptatt av at vi vet hvem som er i Norge, at vi vet hvem de er, slik at vi kan gi dem et godt tilbud, ta vare på dem, og at vi unngår at f.eks. terrorister eller personer som kommer hit for å utnytte flyktningssituasjonen, kan gjøre det i skjul av flyktningstrømmen. Derfor er jeg veldig glad for at regjeringen fra dag én satte i gang med et ordentlig registreringssystem som står seg over tid. Nå ser vi også at flere steder i Europa snakker man om at man trenger mer kontroll, man trenger mer registrering. Det har Norge gjort helt fra starten – og det er jeg veldig glad for.

Presidenten: Erlend Wiborg – til oppfølgingsspørsmål.

Erlend Wiborg (FrP) [10:50:24]: Hvis du først er en terrorist og har klart å komme deg inn til Norge, tror jeg ikke det første du gjør, er å banke på døren hos politiet for å registrere deg. Det er derfor det er viktig å få stoppet folk på grensen før de kommer inn i Norge. Det som er åpenbart når vi ser den flyktningkrisen vi nå har, er at det er en helt annen type gruppe flyktninger som kommer til Norge. Det er en gruppe flyktninger fra vår egen kulturkrets som veldig lett vil kunne integrere seg og komme ut i det norske samfunnet. Derfor må vi kunne bygge ned byråkratiet her, sånn at vi kan få hjulpet flest mulig. I går besøkte jeg noen ukrainske flyktninger i Bamble som nå må helt til Råde for å registrere seg. Spørsmålet som statsråden ikke besvarte, er fortsatt: Hvorfor må flyktninger som har biometrisk pass, som allerede er godkjent av norske myndigheter som gyldig identifikasjon, reise helt fra Bamble til Råde, i stedet for å kunne registrere seg der på en ubyråkratisk måte og slik også frigjøre politiresurser?

Statsråd Emilie Mehl [10:51:30]: Det er viktig at vi registrerer flyktningene på en skikkelig måte. De som har biometrisk pass og har visumfrihet til Norge, kan

gjærne være her i 90 dager uten å registrere seg, men da får de heller ikke noe tilbud fra myndighetene. Hvis de vil ha hjelp fra myndighetene – ha oppfølging, at barna skal gå på skole, den typen ting – må de registrere seg for å søke om midlertidig kollektiv beskyttelse, som, hvis det blir innvilget, gir mulighet til å bosette seg i en kommune, gå på skole, ta jobb fra dag én. Det er viktig at vi har god kontroll på registreringen. Det er ikke bare at man skal skanne passet, og så er man registrert. Man skal også finne ut hva disse menneskene kan, om de er ekstra sårbare og trenger ekstra oppfølging. Vi har kuttet ned informasjonen man registrerer, til et minimum for å få gjort dette raskest mulig og mest mulig effektivt, men det er også en grense for hvor langt ned vi kan gå på kvaliteten hvis vi skal klare å få dem ut i samfunnet på en god måte når man skal bosette dem, noe som ligger under arbeids- og inkluderingsministeren.

Presidenten: Mari Holm Lønseth – til oppfølgingsspørsmål.

Mari Holm Lønseth (H) [10:52:48]: Det er altså store utfordringer knyttet til registrering av flyktninger. Vi kjenner til eksempler på personer som har en arbeidsgiver klar, som ønsker å gå ut i jobb, men som får skisert flere ukers ventetid på å bli registrert. Det er veldig problematisk, også hvis man bare er her på visumfrihet, rett og slett fordi man ikke får lov til å jobbe hvis man ikke er registrert. Vi må selvfølgelig ha kontroll på identiteten til dem som kommer – det tror jeg alle kan være helt enige om – men når man opplever så store utfordringer med registrering som man nå gjør, tenker jeg det er viktig at man også er kreativ. Under pandemien hadde vi god erfaring med å ta i bruk pensjonert helsepersonell for å bistå. Jeg synes – og Høyre har tatt til orde for det – at vi bør ta i bruk pensjonerte politifolk for å sørge for at man får en raskere registrering. Det vil frigjøre ressurser. Statsråden påpeker også at det tas mye fra politiet nå. Vil statsråden sikre at pensjonerte politifolk får muligheten til å tre inn i tjeneste? Og hvis ja, hvorfor har hun ikke gjort det allerede?

Statsråd Emilie Mehl [10:53:51]: Jeg vil se på den problemstillingen, om vi kan bruke den ressursen. I første omgang har det vært viktig å få styrket Politiets utlendingsenhet og alle de andre som skal jobbe med å håndtere dette, så raskt som mulig. Derfor har Politiets utlendingsenhet fått overført over 400 stillinger. Vi har opprettet mange nye registreringssteder, som jeg sa til forrige representant, fordi det systemet vi arvet fra Høyre, ikke var helt egnet for denne situasjonen. Man hadde ikke beredskap for en så stor tilstrømming og at flyktningene kom til hele landet. Derfor har vi nå iverksatt en rekke tiltak for å få opp kapasiteten, både i Råde og i rest-

en av landet. Jeg tror vi må erkjenne at det framover vil være litt ventetid. Dette vil etter hvert legge press på flere og flere deler av Norge. Grunnen til at jeg sier det, er at jeg ønsker at folk skal være forberedt på at vi fortsatt er i startfasen av det som kan bli en veldig stor krise. Jeg ser også at vi løser det godt i forhold til resten av Europa.

Presidenten: Grete Wold – til oppfølgingsspørsmål.

Grete Wold (SV) [10:55:08]: Sentraliseringen av politiregistreringen som forrige regjering gjennomførte, har denne regjeringen viselig desentralisert, men vi hører at det er kapasitetsvansker, som flere av spørsmålsstillerne har tatt opp i dag. Vi hører også at det er mange som velger å ikke registrere seg, nettopp fordi de er bekymret for at hvis de registrerer seg f.eks. i Råde, vil de kunne bli sendt til andre steder i landet enn der de har vært innkvartert privat hos bekjente og kanskje også familiemedlemmer. Har statsråden rukket å se noe på denne problemstillingen, og hvordan kan vi sikre at alle får registrert seg, så vi alle får en god oversikt over utfordringene og de rettighetene vi nå må sikre?

Statsråd Emilie Mehl [10:55:48]: Når det gjelder hvor flykningene skal bosettes, ligger det under arbeids- og inkluderingsministeren. Men jeg kan si at hvis man allerede har kommet til en kommune eller har familie, er det anledning til å bosette seg der, men det må skje gjennom avtale mellom kommunen og IMDi, så det er forutsatt at det er mulig å få til med dem. Det må arbeids- og inkluderingsministeren gå nærmere inn på.

Når det gjelder det å få folk til å registrere seg, kjenner jeg til den utfordringen. Vi har vært opptatt av å få informasjon ut til flykningene om hva som egentlig ligger i å registrere seg. Det er viktig at man forstår at det er en god ting hvis man ønsker å ha arbeidstillatelse og ønsker å ha oppfølging fra myndighetene i Norge. Det er også viktig for myndighetene å vite hvem som er her, både for vår del og for flykningene selv, for at vi skal kunne klare å følge dem opp på en god måte.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [10:57:04]: Det er noko som bekymrar meg djupt for tida, og det er matvareprisane, som berre stig og stig og stig. I februar fekk vi ein kraftig auke, og ein forventar ein enda større auke i matprisane til folk i juni. Samtidig er handelsvarene som det norske folk kjøper i butikkk, allereie prisa for høgt. For å vere meir presis: Den norske handlekorga er 36 mrd. kr dyrare enn handlekorgene i Sverige og Danmark, viser forskning frå 2018. Da er norske avgifter og toll medrekna.

Konsekvensane av desse prisane strekkjer seg langt utanfor høge prisar. Mangel på konkurranse og konsentrasjon av makt i daglegvaremarknaden svekkjer også heile strukturen i landbruket. Vi ser konsekvensane av dette spesielt i distrikta. Når det gjeld Nord-Noreg, f.eks., fortel Nortura at fordi dei må tilpasse seg denne veldig sentraliserte marknaden, ser dei ikkje for seg at dei klarer å drive verksemd i nord. Dei har to slakteri i Nord-Noreg per i dag.

I Troms, mitt heimfylke, blei sju buskavar slakta berre i mars – sju aktørar gjekk ut av drift der. Det blir også sagt at taksering av eigedom og utstyr er ein av dei største aktivitetane no. Ein kartlegg kva slags verdiar ein har, fordi ein skal ut av yrket. Det er dramatisk. Den situasjonen vi har i daglegvarebransjen, er ei viktig årsak til at vi ikkje får låge prisar for forbrukarane, og det svekkjer landbruket også. Og dette skjer midt i ei dyrtid.

Her har næringsministeren ei heilt sentral rolle. Støre har tidlegare vore positiv til forslag frå SV, men næringsministeren har førebels ikkje sagt noko. Kva kan Stortinget vente seg?

Statsråd Jan Christian Vestre [10:59:09]: Takk for et godt og veldig viktig spørsmål. Jeg deler fullt ut representantens bekymring, ikke minst når det gjelder konkurransesituasjonen i dagligvarebransjen. Jeg er veldig glad for at det er et bredt politisk flertall på Stortinget som er opptatt av dette, og at vi i forrige runde, da den forrige regjeringens dagligvaremelding ble behandlet, samlet kreftene og kom fram til felles tiltak.

Jeg kan berolige representanten med at vi jobber med å følge opp alle tiltakene som ligger i meldingen. Konkurransetilsynet gjennomfører f.eks. flere kontroller enn de gjorde tidligere. De følger nå permanent med på konkurransesituasjonen i dagligvaremarkedet. Jeg har selv møtt konkurransedirektøren og bedt henne uttrykkelig om å vurdere om verktøykassen er solid nok, eller om vi trenger å styrke virkemidlene.

Det ble i forrige runde også gjort vurderinger av om en skulle gå hardere til verks når det gjelder differensiert prising, vertikal integrasjon og såkalte EMV-er, altså disse egne merkevareordningene. Der fikk vi i forrige runde litt ulike faglige råd. Jeg er veldig opptatt av at dersom vi skal innføre tiltak nå, som jeg på absolutt ingen måte utelukker at vi skal gjøre, må det være basert på kunnskap og forskning og de beste rådene vi kan få. Derfor er vi også i gang med et arbeid for å vurdere om den kunnskapen vi allerede har, er tilstrekkelig. Jeg er også mer enn åpen for at vi kan hente inn kompetanse fra utlandet også for å se på hva som eventuelt kan gjøres.

Det er viktig med økt kunnskap også i befolkningen om dette. Det er viktig at de store dagligvaregigantene vet at vi følger godt med. Dette er et tema som veldig

mange er opptatt av, og jeg mener de selv er tjent med å utvise mest mulig åpenhet. De er også selv tjent med at konkurransen er så god som overhodet mulig.

Jeg vil gjerne invitere partiene på Stortinget, både posisjon og opposisjon, til å danne et bredt flertall og til å forene kreftene og jobbe sammen for å se om det er behov for å ta ytterligere grep for å møte en utfordring vi alle er bekymret for.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:01:15]: Det er godt over eit år sidan Stortinget blei einige om ei rekkje tiltak som skal gjennomførast, som til saman eigentleg utgjer ei daglegvarereform. Det strekkjer seg frå openheit til det å skilje dei ulike ledda rekneskapsmessig i verdikjeda. Det handlar om rolla til Konkurransetilsynet, og eit samrøystes storting meiner eigentleg at Konkurransetilsynet verkeleg må skjerpe seg viss vi skal få ordentleg konkurranse her. Det handlar om eigne merkevarer – korleis dei pressar ut aktørar, svekkjer innovasjon og fører til produksjon i utlandet. Det handlar om korleis rabattar blir organiserte, der dei ikkje følgjer vara, men der enkeltaktørar gjennom prisdiskriminering sit igjen med den store gevinsten – rabattane kjem ikkje ut til forbrukaren. Og det handlar om grensehandel.

Det er godt over eit år sidan, og no er vi i ein kritisk fase. Kan statsråden forklare når dette kjem til å skje? Det høyrer ut som mykje utgreiingar, men når kan vi få nokre grep frå regjeringa si side?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:02:22]: Som jeg sa: Alle de tiltakene Stortinget har vedtatt, jobber vi med å implementere. Det gjelder også Konkurransetilsynets rolle. De har ressurser til å følge opp dette, og de har det høyt på agendaen. Jeg har, som sagt, personlig forsikret meg om at den nye, meget dyktige konkurransedirektøren vår har dette høyt på sin agenda, og det har hun og staben hennes. Vi har også bedt dem om å komme med forslag dersom det er behov for ytterligere tiltak.

Hvis det var noen enkel kvikkfiks vi nå kunne ta opp av hatten og implementere, kan jeg garantere at regjeringen hadde tatt initiativ til det, for vi er like opptatt av dette som representanten er. Men da dagligvaremeldingen ble behandlet av Stortinget sist, tror jeg det var et ganske samstemt storting som mente at en hadde uttømt de mulighetene som da var for nye tiltak og oppfølging. Derfor er det viktig at vi nå fokuserer på å implementere dem, samtidig som vi må vurdere om vi skal ta ytterligere grep. Men ytterligere grep må være basert på det som fungerer.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Torgeir Knag Fylkesnes.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:03:25]: Alle er jo einige om at det ikkje finst nokon kvikkfiks, men dette er ei problemstilling som har vore kjent, og som Stortinget har gitt tilslutning til at har vore eit stort problem. Det er eit stort samfunnsproblem at det er mangel på konkurranse i daglegvaremarknaden. Eg trur det har vore i alle fall tre store offentlege utgreiingar om dette spørsmålet og ein masse forslag – dei er ikkje bygde på nokon kvikkfiks – om korleis ein skal handtere dette. Det handlar om enkle ting som at ein ikkje kan ha så store aktørar som både dominerer heile daglegvarefeltet og også er integrerte langt ned i verdikjeda. Vi kan ikkje ha det sånn at rabattar som ein tileignar seg gjennom innkjøpsordningar, ikkje skal følgje vara, men berre føre til ytterlegare kryssubsidiering eller eigne merkevarer som gjer at ein når det kjem til stykket, eigentleg utvider makta si og posisjonen sin.

Dette er ei utvikling som også har skote fart dei seinare åra. Difor synest eg det er litt merkeleg at ein ikkje allereie no kan signalisere kva retning ein skal gå i. Så er det store spørsmålet: Når kan Stortinget forvente noko frå regjeringa om dette?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:04:30]: Retningen er helt tydelig. Vi skal iverksette det Stortinget allerede har vedtatt. Det er et komplisert arbeid, det jobber vi med, og vi vurderer også veldig gjerne nye tiltak, men da må det være tiltak som fungerer. Og igjen, det er en åpen invitasjon til hele Stortinget, posisjon og opposisjon: La oss da sette oss ned sammen og se om det er nye tiltak som kan gjøres.

Så vil jeg bare understreke at når det snakkes om rabatter, er det slik at konkurranseskadelig prisdiskriminering allerede er forbudt. Konkurransetilsynet er opptatt av dette, og de kommer til å være enda mer opptatt av det i tiden framover. Det er enkelte som har tatt til orde for at det f.eks. skal være et forbud mot differensierede priser. Vel, det kan kanskje ha noe for seg, men det kan også ha noen negative virkninger som bidrar til motsatt intensjon, nemlig å svekke konkurransen, bl.a. fordi det kan redusere innkjøpernes insentiver til å forhandle seg fram til bedre priser. Det gjør at sluttsummen på kassalappen vil øke, og det vil også kunne bidra til at leverandørene i mindre grad ønsker å gi rabatter fordi de da må gi dem til alle. Det vil også kunne øke prislappen på handlelisten.

Presidenten: Torgeir Knag Fylkesnes – til oppfølgingsspørsmål.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:05:35]: Ja, eg er einig i det, men eg trur ikkje det er nokon her som føreslår at ein skal gjere det når det gjeld prisdiskriminering. Dette handlar jo om å lage eit system som gjer at

den usaklege prisdiskrimineringa skal forsvinne. NorgesGruppen har 10–15 pst. betre innkjøpsvilkår enn andre, men i butikken er det same pris. Så det er openbert at det her er nokre verdiar i mangemilliardarsklassen som verkeleg er på avvegjar. Det ser ein gjennom heile verdikjeda.

Der har vi på mange måtar problemet. Det skjer i ei tid der prisane går opp, og der jordbruket og produsenttar slit på grunn av andre situasjonar, sånn at dette verkeleg berre gjer vondt verre. Da er det interessant å høyre vurderinga. No har vi ein serie forslag på Stortinget, så ser vi korleis det går, men mens vi ventar på grep, kva vil regjeringa f.eks. gjere i tilfellet Nortura, som slit med å oppretthalde verksemda si i Nord-Noreg? Vil ein kome med avbøtande tiltak (presidenten klubber) for å unngå det?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:06:42]: Det er viktig at hele samvirket fungerer, og at hele verdikjeden fungerer. Nå opplever hele verdikjeden for mat store utfordringer. Det handler selvfølgelig også om en utvikling som akselereres etter den forferdelige krigen i Ukraina, med energiprisene, gassprisene, transport som vanskeliggjøres, enkelte råvarer som det ikke vil bli umulig å få tak i, men som kan ta noen omveier før de kommer hit.

Det er ikke enkelt å svare på spørsmålet om hva en konkret skal gjøre i hvert enkelt tilfelle, rett og slett fordi alt henger sammen med alt. Men i hvert fall å bidra til mest mulig åpen konkurranse, nå også gjennom at Konkurransetilsynet styrkes, og å ha ekstra oppmerksomhet på dette vil selvfølgelig være viktig. Så har vi også et veldig tungt beredskapsansvar for å sikre at det er mat i butikkhyllene. Det er det ingen fare for; det kommer det til å være. Men vi følger som sagt veldig nøye med på dette, for krigen i Ukraina vil også kunne ha konsekvenser for verdikjedene hjemme.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [11:07:57]: Mitt spørsmål går til justisministeren.

I februar i år ble Riksadvokatens rapport om tvangsmiddelbruk i mindre narkotikasaker lagt fram. I den slås det fast at politiet har foretatt svært mange ulovlige inngrep mot enkeltpersoner. Bruddene går bl.a. på manglende hjemmel, feilaktig bruk av hastekompetanse samt uforholdsmessighet i tvangsmiddelbruken. Det vil si at mennesker har blitt utsatt for kroppslige undersøkelser, blodprøve- og urinprøvetaking mv., uten at det har vært grunnlag for det. Dette er svært alvorlig, og det er brudd på enkeltpersoners menneskerettigheter.

Riksadvokaten tok kun for seg tre uker i 2021 i sin undersøkelse, og det må dessverre derfor antas at det er snakk om langt flere saker enn det man kan lese ut fra rapporten. Riksadvokaten har senere understreket at det her er snakk om systematiske feil og mangler i politiets håndtering av tvangsmiddelbruken før 9. april 2021.

Justisdepartementet har gjennom statssekretær beklaget til alle som har vært utsatt for ulovlige ransaker. Jeg tror det vil bety mye for mange å kunne få denne beklagelsen direkte fra justisministeren. Stortinget forholder seg kun til statsråden. Nå har statsråden fra Stortingets talerstol mulighet til å beklage på vegne av regjeringen. Vil statsråden beklage på vegne av regjeringen til alle som har blitt utsatt for ulovlig tvangsmiddelbruk i disse sakene?

Statsråd Emilie Mehl [11:09:28]: Det er ikke bra at dette har skjedd, og jeg er glad for at politiet og Riksadvokaten har oppdaget dette og har iverksatt tiltak for å sørge for at det ikke skjer i framtiden. Politiet har også beklaget dette selv. Jeg har tillit til at de følger opp dette på en god måte framover, og jeg forventer også at man har høy oppmerksomhet om dette nå. Det er jeg helt sikker på at de har i politiet.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [11:10:00]: Jeg hører ingen beklagelse fra statsråden. Jeg synes det er utrolig synd og oppsiktsvekkende at statsråden ikke svarer på spørsmålet mitt og ikke vil beklage at staten har begått systematiske lovbrudd mot sine borgere i flere år. For meg tyder det på at statsråden ikke ser alvorligheten i de menneskerettighetsbruddene som har blitt begått, men jeg går videre.

Denne ulovlige tvangsmiddelbruken mot mennesker i besittelse av mindre mengder narkotika er menneskerettighetsbrudd, og staten har en plikt til gjenoppretting overfor disse. Venstre har foreslått en ekstraordinær oppreisningsordning for disse menneskene. Vil statsråden opprette ekstraordinære oppreisningsordninger for dem som har blitt utsatt for ulovlig tvangsmiddelbruk i disse sakene?

Statsråd Emilie Mehl [11:10:46]: Jeg ser veldig alvorlig på denne saken, og derfor er jeg også glad for at den har kommet fram i dagen, sånn at det har vært mulig for politiet og Riksadvokaten å gjøre tiltak med tanke på praksisen, og også for politiet å beklage til dem som har vært utsatt for dette.

Så mener jeg at hvis det er snakk om oppreisnings- og erstatningssaker på generelt grunnlag, må vi håndtere dem gjennom de ordningene vi har. Det er ikke per nå aktuelt å opprette en ekstraordinær ordning.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ingvild Wetrhus Thorsvik.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [11:11:29]: Riksadvokaten har også slått fast at det dreier seg om systematiske feil og mangler ved politiets håndtering av disse sakene før 9. april 2021. Politidirektøren har tidligere uttalt at hun er glad for at det ikke er snakk om systematiske feil og mangler.

Er statsråden enig med Riksadvokaten i at det dreier seg om systematiske feil og mangler i disse sakene?

Statsråd Emilie Mehl [11:11:54]: Jeg forholder meg til de funnene som er gjort i rapporten. Og jeg er glad for at man har gjort jobben med å gå gjennom praksisen og ser på hva slags tiltak som er nødvendig å gjøre for å rydde opp. Så registrerer jeg at politiet har beklaget at dette har skjedd, og at det er iverksatt en rekke tiltak for å sikre at man ikke fortsetter den praksisen videre.

Presidenten: Sveinung Stensland – til oppfølgingsspørsmål.

Sveinung Stensland (H) [11:12:35]: Det er nærmest spektakulært å høre en statsråd som ikke stiller seg bak sin egen statssekretærs beklagelse. Statssekretæren i Justisdepartementet har beklaget politiets måte å jobbe på i dette spørsmålet, men statsråden vil ikke gjenta det. Jeg vil igjen gi statsråden en mulighet til å beklage overfor dem som har blitt rammet av den uheldige virksomheten som har skjedd i mindre alvorlige narkotikaspørsmål.

Samtidig er statsråden tydelig på at praksisen er uakseptabel, men jeg lurer på: Hva skal statsråden gjøre for å rydde opp? Hvordan skal hun gjenopprette tilliten til statsråden? Er statsråden enig i at politidirektøren selv bør beklage på vegne av politiet? Først av alt vil jeg gjerne spørre statsråden om hun er enig i den beklagelsen som hennes egen statssekretær har gitt i dette spørsmålet.

Statsråd Emilie Mehl [11:13:37]: Da viser jeg til svaret på det første spørsmålet fra Thorsvik.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Mari Holm Lønseth (H) [11:14:00]: Mitt spørsmål går til kommunalministeren.

Kommunene blir nå bedt om å bosette 35 000 flyktninger. Det er flott å se at kommunene viser stor vilje til å stille opp og gi flyktingene gode tjenester. Samtidig må vi være ærlige på at dette kan by på noen utfordringer, men dem skal vi klare å løse.

Flere i kommunene forteller at det samlede trykket på tjenester og personell kan bli vedvarende høyt. Mange ber også om klarere tilbakemeldinger om hvilke tilskudd kommunesektoren skal få, om de faktisk står i samsvar med de utgiftene som venter sektoren. Mange forteller også at de savner klar informasjon fra myndighetene om hvordan bosetting skal skje, og hvilket tilbud de som kommer, skal få. Bosetting er ikke statsrådets ansvar, men forholdene i kommunesektoren og tjenestetilbudet er det.

Det er krevende for kommunesektoren nå å gå fra en krise til en annen, og det er det mange i kommunesektoren som føler på. Pandemien er ikke over. Folk har jobbet veldig mye over lang tid, og det er gjerne også de samme folkene som igjen må brette opp ermene for at alle innbyggerne skal få barnehage, skole og helsetjeneste. For å gi gode tjenester til både dem som bor i kommunen i dag, og flyktingene som kommer i morgen, må altså kommunene forberede seg på å øke kapasiteten. Hvordan vil statsråden nå sikre at kommunene har den kapasiteten og det personellet som de trenger for å gi alle innbyggerne i kommunene gode tjenestetilbud?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:15:43]: Det er, som representanten sier, en alvorlig situasjon vi står i. Kriegen i Ukraina gir også ringvirkninger for hele kontinentet og for oss her i Norge på forskjellig vis, bl.a. ved at mange kommer hit og søker trygghet. Det må vi håndtere. I likhet med representanten er jeg veldig glad for både den tverrpolitiske viljen og den samstemtheten vi har i hele det norske samfunnet om å mobilisere og stille opp for å håndtere situasjonen. Jeg la merke til den undersøkelsen som NRK presenterte i går fra veldig mange av landets kommuner, som melder at man har klart å svare ut godt de forespørlene om bosetting fra regjeringen som det er svarfrist på i morgen, og faktisk også varsler at man er villig til å stille opp utover antallet 35 000.

Men det er, som det blir sagt her, en krevende situasjon i kommunene. Mange følte nok at det var stramt og krevende til og med før pandemien å strekke til med alle tjenestene. Så har man stått i en pandemi gjennom to år, som har utfordret særlig kanskje innen helsevesen og i oppvekstsektoren, og så kommer dette nå. Det må vi ta på alvor, og vi må gi trygghet for kommunene til at man har rammevilkår som gjør det mulig å håndtere dette. Det gjelder økonomien. Der har vi varslet at merutgifter på grunn av den spesielle situasjonen vil bli dekt også utover de ordinære virkemidlene. Regjeringen har f.eks. varslet – i tillegg til vertskommunetilskudd til kommuner med asylmottak og integreringstilskuddet for bosetting – at man vil ha en skjønnsordning til statsforvalter-

ne knyttet til merkostnader for mottak, og varslet de kommunene som er urolig for å bygge opp for stor kapasitet hvis det ikke kommer noen, at man skal ha en kompensasjonsordning for nettopp å gi den tryggheten, sånn at kommunene kan levere tjenestene og rigge seg for å ta imot dette som det nå vil bli behov for.

Mari Holm Lønseth (H) [11:17:49]: Mange av dem som nå kontakter oss ute i kommunene, er bekymret både for at de ikke kan utføre tjenestene som de skal, og for at de ikke har helt oversikt over hvilke tjenester de faktisk skal levere. Det er flott at regjeringen nå har varslet at man vil ta en gjennomgang av alle lover og regler for å se hvilke tilbud man skal gi, og om det er noe midlertidig man skal gi, som Høyre også tok til orde for i slutten av februar. Men det kommer, slik jeg forstår ut fra pressekonferansen på fredag, først over påske.

I krisesituasjoner er det viktig at vi har god kommunikasjon og tydelige signaler fra regjeringen. Derfor mener vi at det er viktig at vi tar de tilbakemeldingene som kommer, på alvor. Det er fine redegjørelser om de økonomiske sidene av det, også i statsrådets svar. Men jeg lurer på om statsråden kan si litt mer om hvilke konkrete planer regjeringen har for å skape forutsigbarhet og gi tydeligere signaler til kommunene for å sikre at de også kan gi den hjelpen de skal gi til dem som nå kommer.

Presidenten: Før jeg gir ordet til statsråden, vil jeg bare opplyse om at det ikke blir rom for oppfølgings-spørsmål. Dette gjøres for å rekke å komme igjennom alt det vi skal rekke i dag.

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:18:59]: Det er nå først og fremst veldig tett og løpende kontakt med kommunesektoren for nettopp å sikre at det er god dialog. Det gjelder de ansvarlige departementene og de underliggende etatene. Jeg skal selv i overmorgen delta på et eget møte med samtlige kommuner. Jeg kan fra mitt eget ansvarsområde nevne et felt som kommunene er veldig opptatt av, nemlig å ha kapasitet til å bosette og ha tilgang på boliger. Vi har varslet – og det blir konkretisert på fredag – en kraftig satsing på tiltak for å framskaffe flere boliger i Kommune-Norge, framskaffe flere utleieboliger, sette flere boliger i stand, slik at man, i tillegg til det man skal levere av barnehagetilbud, skoletilbud, osv., kan sikre at vi får en god bosetting så raskt som mulig i Kommune-Norge.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:20:07]: Mitt spørsmål går til næringsministeren.

I Hurdalsplattformen varsler regjeringen en aktiv næringspolitikk, hvor staten skal engasjere seg med en

veldig kraftfull verktøykasse og legge til rette for levende lokalsamfunn og arbeidsplasser i hele landet. Så langt er det eneste kraftfulle tiltaket en historisk skatte- og avgiftsøkning på nærmere 9 mrd. kr, som særlig har rammet næringslivet og norske eiere: Formuesskatten har økt, verdsettelsen av aksjer og driftsmidler har økt fra 50 pst. til 75 pst., utbytteskatten har økt til 35 pst., og CO₂-avgiften har økt med nesten 30 pst., for å nevne noe av det som er mest dramatisk og direkte svekker konkurransevilkårene for norske bedrifter og norske eiere. Støttepartiet SV har sågar varslet at dette bare er en start.

Samtidig som regjeringen ønsker å beskutte hardere, opplever veldig mange bransjer, spesielt bransjer som domineres av små og mellomstore bedrifter, en formidabel kostnadsøkning på mange innsatsfaktorer, spesielt på energi. Både strøm- og drivstoffpriser er nå på et ekstremt høyt nivå. Dette er økte kostnader som ikke uten videre kan viderefaktureres til kundene, men som svekker bedriftens likviditet, stopper investeringer og setter arbeidsplasser i fare.

Fremskrittspartiet har gjentatte ganger utfordret finansministeren på konkrete tiltak for å kompensere kostnadsøkninger ved å fjerne eller redusere avgifter. Han vil vente og se og vente og se.

Hvor lenge vil næringsministeren vente og se? Og hva konkret inneholder egentlig denne kraftfulle verktøykassen, utover kraftige skatteøkninger og kraftfull retorikk?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:21:59]: Takk for spørsmålet. Selskapsskatten ligger fast. Det er det bred enighet om på Stortinget, og det er Arbeiderpartiet i regjering en garantist for. Vi har et konkurransedyktig skatte- og avgiftssystem for norsk næringsliv. Det ser vi også når vi gjør internasjonale sammenlikninger.

Representanten nevner formuesskatt. Der har våre partier, som han vet, noe ulikt syn. Fjerning av formuesskatten ville gjort 25 000 nordmenn til nullskattytere. Det er ikke slik vi bygger tillit til skattesystemet, og derfor har vi økt formuesskatten noe. Det er ikke tilbake på det nivået vi hadde under Stoltenberg II-regjeringen, men det er noe høyere enn under Solberg-regjeringen. Men det gjør fortsatt at vi reelt sett har en konkurransedyktig beskatning av realformue sammenliknet med mange andre land i Europa.

Så spør representanten om drivstoffpriser. En av grunnene til at vi valgte å skjerme bilistene for økning i CO₂-avgiften i høst, var nettopp at vi ikke ønsker at det skal gå ut over vanlige folk og vanlige bedrifter.

Så spør representanten om det skal gjøres ekstraordinære tiltak for å møte høye energipriser. Vel, det er allerede bevilget over 15 mrd. kr i strømstøtte til en lang rekke sektorer og husholdninger. Elavgiften er satt ned.

1 mrd. kr av den nedgangen kommer næringslivet til gode.

Så er det viktig å understreke at det er en forskjell på det som er bedriftenes ansvar for å drive for egen regning og risiko, og det som skattebetalerne skal stille opp med. Gjennom vinteren har vi bevilget over 20 mrd. kr gjennom koronastøtte til næringslivet. Det gjorde at vi kom ut av denne krisen med rekordlav arbeidsledighet. Den politikken har fungert godt, men den har også en kostnad. Nå risikerer vi inflasjon og økt rente. Det vil gå hardt ut over eksportbedriftene våre, og derfor må vi være påpasselige med hvordan vi bruker offentlige midler, og hva som er bedriftenes ansvar, og hva som er statens ansvar.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:24:01]: Jeg vil bare presisere at spesielt etter de siste skatteendringene som regjeringen har gjennomført, er faktisk eierbeskatningen i Norge nesten på topp i verden. Så det er ikke noe gunstig for dem som ønsker å investere og satse i Norge.

Jeg hørte ikke veldig mye konkret, bortsett fra at man nevnte noe som er gitt enkelt næringer, men det er ikke noe generelt til næringslivet, som opplever en kjempeutfordring med høye strømpriser og høye drivstoffpriser, i tillegg til at råvareprisene stiger. Vi får mange konkrete eksempler: Skiensbedriften Millba, som er i næringsmiddelbransjen og har 180 ansatte, utsetter alle investeringer. Strømregningene er altså fire ganger så høye nå som de var i 2020. Din Baker organiserer 70 lokale bakerier og konditorier med over 4 000 ansatte, og for disse medlemmene økte altså strømavgiftene med 500 pst. i 2021 og kan øke med 250 pst. i år hvis dette fortsetter. Er verktøykassen helt tom? Kan det virkelig være så ille at den allerede etter fem måneder er tom?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:25:08]: Verktøykassen består av veldig mye mer enn statlige subsidier, og mange av bedriftene som representanten nevner, kjenner jeg godt til. Jeg møter også mange andre bedrifter. Vi har stor forståelse for at de nå opplever en ekstraordinær situasjon med høye strømpriser. Derfor utelukker vi heller ikke at det vil bli gjort ytterligere tiltak i tillegg til reduksjon av elavgift, men det er viktig å understreke at vi også skal være veldig forsiktige med hvordan vi bruker offentlige finanser. Vi må ikke komme i en situasjon der det er skattebetalerne som er forsikringskassen for svingende priser i næringslivet.

Jeg kommer selv fra ti år i industrien, og jeg vet at prisene går opp og ned – på strøm, råvarer, transport og en rekke andre innsatsfaktorer. Vi står overfor et krevende lønnsoppgjør, vi har en sentralbank som har varslet renteoppganger, og det kan ikke være skattebetalerne som skal være ansvarlig for å dekke dette for næringslivet. Men vi utelukker ikke at det kan komme til-

tak. Og den næringspolitiske verktøykassen består av mye annet, som jeg håper vi kan komme tilbake til.

Presidenten: Vi går til siste hovedspørsmål.

Sveinung Stensland (H) [11:26:33]: Jeg skal ikke be om flere beklagelser, selv om det kunne vært på sin plass, men mitt neste spørsmål går til justisministeren.

PST vurderer at etterretningstrusselen fra Russland er høyere nå enn før krigen i Ukraina. PST peker særlig på at Russland kan forsøke å samle informasjon om norske holdninger og beslutningsprosesser. Slik informasjon kan brukes for å spre feilinformasjon, så splid og nøre opp under motsetninger. Slike virkemidler, kalt hybride trusler, er en større trussel mot Norge, norske verdier og vårt liberale demokrati enn på lenge. Det er bra at regjeringen har bevilget mer penger til PST og NSM, men det er ikke nok. Det er også behov for flere hjemler for å kunne forebygge, avdekke og iredteføre fremmed etterretning og forsøk på påvirkning.

I regjering sendte Høyre på høring to konkrete forslag om å tydeliggjøre PSTs etterretningsoppdrag og -mandat. Det ene gjaldt å lovfeste og tydeliggjøre PSTs oppdrag som innenlands etterretningstjeneste samt å åpne for at PST kan lagre, systematisere og analysere store mengder åpent tilgjengelig informasjon til etterretningsformål. Det andre forslaget gjaldt å kriminalisere samarbeid med fremmed etterretningstjeneste om å utøve påvirkningsvirksomhet. Formålet er å motvirke påvirkningsaksjoner som er rettet mot beslutninger eller den allmenne meningsdannelsen i Norge, og det er samarbeid med slike makter som foreslås kriminalisert.

Høringsfristen for begge disse forslagene er gått ut, og de er klare til å fremmes for Stortinget. Det haster. Det er krig i Europa, og den sikkerhetspolitiske situasjonen er mer spent enn på mange tiår, men i stedet for å handle lar regjeringen forslagene støve ned i en skuff i departementet.

Vil statsråden gi PST et tydeligere etterretningsoppdrag med flere hjemler for å avdekke forsøk på fremmed etterretning og påvirkningsvirksomhet mot Norge? Når kan vi forvente at statsråden fremmer forslag til Stortinget om dette?

Statsråd Emilie Mehl [11:28:24]: I lys av situasjonen i Ukraina, den russiske invasjonen, har regjeringen tatt grep umiddelbart. Vi har foreslått for Stortinget at det bevilges en halv milliard kroner til sivil beredskap. En stor del av dette skal gå til å styrke PST, innsatsen mot fremmed etterretning i Norge og sikkerheten i Norge. Allerede før invasjonen var dette noe regjeringen var veldig opptatt av, fordi vi mente at den forrige regjeringen, som Høyre var en del av, hadde for lite fokus på beredskapen. Derfor har vi bl.a. styrket NSM. Vi øns-

ker å ha en screeningmekanisme på plass for å fange opp utenlandske investeringer som kan være en trussel mot Norge. Vi har styrket beredskapen på mange områder.

Når det gjelder de to forslagene, er jeg helt enig i at det er viktig å vurdere å gi politiet hjemmel til å søke i åpne kilder, og det som går på å kriminalisere påvirkning. Det er helt riktig at disse har vært på høring. Det er også helt riktig at de er til behandling i departementet. At de støver ned i en skuff, er feil. Det som derimot er riktig, er at disse forslagene, som Høyre sendte på høring, i sin opprinnelige form har veldig problematiske sider for personvernet, og de har blitt kritisert av bl.a. Advokatforeningen og menneskerettsorganisasjoner. Derfor jobber vi nå med å finne en god løsning som både gir politiet de virkemidlene de trenger, og som ivaretar personvernet på en god måte. Her tror jeg det skal være mulig for Stortinget sammen å finne fram til gode løsninger. Det svarte jeg også i forrige uke, hvis jeg ikke husker helt feil, for da fikk jeg det samme spørsmålet i spørretimen.

Sveinung Stensland (H) [11:30:15]: Det å bevilge penger er bra. Det sa jeg i mitt spørsmål. Det er også veldig enkelt når en er statsråd i Norge, for penger har vi nok av. Men det jeg er opptatt av, er politisk handling. Det at det er motstand og innvendinger, viser jo bare at en må bruke politisk handlekraft for å finne løsninger. Vi er klar til å vedta disse forslagene så snart statsråden får levert dem til Stortinget.

Regjeringen har sovet på vakt – det er ikke mine ord. Det er daværende opposisjonspolitiker Mehls. Hun var veldig høy og mørk i saker om nasjonal sikkerhet, og jeg hadde håpet å se den samme holdningen når hun nå sitter med ansvaret. PST peker som sagt på at fremmede etterretningstjenester kan utnytte svakheter i teknologi og leverandørkjeder for å drive etterretning mot Norge. Ja, det er vanskelig, det er veldig krevende, og det peker på en del grunnleggende demokratiske retter folk har, men det er faktisk regjeringens jobb å veie det opp mot samfunnets behov for trygghet.

Har justisministeren tenkt å gjøre den jobben og få disse lovforslagene på plass så snart som mulig?

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Emilie Mehl [11:31:22]: Den forrige regjeringen sovnet på vakt. Den forrige regjeringen var i ferd med å gi Russland kontroll over en fabrikk som ville vært svært viktig for dem i forsvarssammenheng. Den lå i Bergen. Det var Bergen Engines-saken – som jeg antar at den uttalelsen hørte til. På grunn av en våken opposisjon – som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og også Fremskrittspartiet var en del av da – klarte vi å stanse det salget. Vi

fikk også satt nasjonal sikkerhet på agendaen. Det har ført til at vi nå har hatt gjennomgang av sikkerhetsloven. Vi prioriterte nasjonal sikkerhet i tilleggsproposisjonen fra regjeringen i høst, og vi gjør nå umiddelbart tiltak i lys av krigen i Ukraina. Vi har gjort tiltak for at det skal bli bedre samarbeid mellom departementene. Vi har gjort tiltak for å styrke Nasjonal sikkerhetsmyndighet, som er tjenesten for cyberangrep, og for å styrke PST og politiet. Jeg er veldig glad for at det er Arbeiderpartiet og Senterpartiet som styrer dette nå.

Presidenten: Den munnlege spørjetimen er omme.

Sak nr. 2 [11:32:30]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det vert nokre endringar i den oppsette spørsmålslista, og presidenten viser i den samanhangen til den elektroniske spørsmålslista.

Endringane var desse:

Spørsmål 2, frå representanten Terje Hansen til fiskeri- og havministeren, er overført til klima- og miljøministeren som rette vedkomande. Spørsmålet må utsetjast til neste spørjetime, då klima- og miljøministeren er bortreist.

Spørsmåla 3 og 4, frå høvesvis representantane Hårek Elvenes og Ingrid Fiskaa til forsvarsministeren, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmåla 5 og 6, frå høvesvis representantane Seher Aydar og Bård Hoksrud til klima- og miljøministeren, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 10, frå representanten André N. Skjelstad til arbeids- og inkluderingsministeren, er overført til barne- og familieministeren som rette vedkomande.

Spørsmål 1

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:32:55]: «De pågående økonomiske sanksjonene mot russiske oligarker har aktualisert behovet for et eierskapsregister i Norge, som gir en oversikt over hvem som eier hvilke selskaper. I dag kan oligarker på sanksjonslista være reell eier av selskaper i Norge, av luksuseiendommer og infrastruktur, uten at vi vet om det.

Når kommer eierskapsregisteret på plass, og vil regjeringen senke terskelen for registrering av reelle rettingshavere og gjøre andre endringer i tråd med føringene fra Innst. 143 L (2018–2019)?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:33:36]: Jeg vil takke for spørsmålet. Spørsmålet representanten

stiller, refererer til to ulike saker, som begge følges opp i ulike prosesser i regjeringen. Når det gjelder registeret over reelle rettighetshavere, er det underlagt mitt ansvarsområde. Jeg antar at det er det representanten har ment med eierskapsregisteret.

Det er viktig å presisere at registeret over reelle rettighetshavere ikke er å regne som et eierskapsregister, selv om det riktignok inneholder en god del opplysninger om eierskap. Registeret over reelle rettighetshavere er under utvikling i Brønnøysundregistrene. Per nå planlegges det for oppstart av registeret tidlig i 2023. Forutsetningene og føringene for registeret ligger fast, og det er ikke planer om å gjøre endringer i prosjektet nå som vil kunne forsinke utviklingen. Jeg vil imidlertid følge med på at reglene for registeret fortsetter å være i tråd med etablert internasjonal praksis.

Det er næringsministeren som primært har håndtert de spørsmålene som gjelder aksjeeieropplysninger, uavhengig av terskelverdier. I det skriftlige svaret fra næringsministeren til representanten Kaski tidligere i vinter viste han bl.a. til at alle har rett til innsyn i opplysninger om direkte eierskap i aksjeselskaper i dag. Det er samtidig bred enighet om at det i praksis kan være tungvint å få tilgang til opplysningene siden man må henvende seg til det enkelte selskapet. De kildene som ligger offentlig tilgjengelig, oppdateres kun årlig.

Det er igangsatt et arbeid med å vurdere en løsning for helhetlig og forenklet rapportering og tilgjengeliggjøring av aksjeeierinformasjon. Næringsministeren pekte i svaret på at en slik løsning må bygge på et solid rettslig fundament som støtter opp under de politiske målsettingene om åpenhet om eierskap, samtidig som også andre viktige samfunnshensyn ivaretas: verdiskaping, reduksjon av næringslivets rapporteringskostnader, stabile finansmarkeder og kontroll med persondata.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:35:30]: Jeg takker for svaret.

Det er ingen tvil om at dette er en sak som har vært diskutert over lang tid i Stortinget, siden 2015, da Stortinget fattet det første vedtaket om å få et sånt register på plass, og det er i aller høyeste grad aktualisert som en følge av Russlands krig mot Ukraina og de pågående økonomiske sanksjonene. Derfor må jeg si det er urovekkende å høre at registeret er så til de grader forsinket. Den seneste informasjonen vi fikk, var at det skulle være på plass 30. april – riktignok med begrenset funksjonalitet.

Da er mine videre spørsmål: Hva er bakgrunnen for denne forsinkelsen? Innebærer det at regjeringen nå vil sørge for at når registeret først kommer i drift, har det full funksjonalitet? Og vurderer man å endre forskriften

som den forrige regjeringen laget for dette registeret, som i begrenset grad fulgte opp Stortingets vedtak?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:36:32]: Som jeg sa i svaret mitt, planlegger vi oppstart av registeret tidlig i 2023, og de vurderingene som gjøres, er at hvis en nå skal legge mange nye føringer eller endringer i prosjektet, vil det kunne gjøre at det blir en senere oppstart. Derfor mener jeg og regjeringen at det er klokt nå å la arbeidet gå sin gang, for å få på plass registeret så fort som mulig, og at det etter planen vil skje tidlig i 2023.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:37:00]: Det skjønner jeg.

Finansministeren sier at hvis man gjør endringer nå, vil det kunne forsinke registeret ytterligere, men man skulle tro at dette knytter seg til de praktiske og mer tekniske løsningene ved en sånn type register.

Noe av det Stortingets finanskomité var samlet om, var et ønske om bl.a. å ha en lavere terskelverdi enn 25 pst. eierskap for å registreres. På børsen opererer man med en 5 pst. grense for å registreres. Det var også tydelig fra Stortingets side at Norge skal være et foregangsland her, og vi ser at andre land opererer med lavere grenser.

Dette er viktig fordi man kan være den reelle eieren av et selskap selv om man har en lavere eierandel enn 25 pst. Man kan i verste fall ha russiske oligarker på sanksjonslisten som eier selskaper, men med lavere andel, som ikke blir registrert.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:38:03]: Fysiske personer som gjennom andre juridiske enheter har en tilstrekkelig innflytelse, skal også registreres, og en terskelverdi på 25 pst. er veletablert. Vi jobber også med flere andre ting, som representanten Kaski også har medæren for, f.eks. å ha mer oversikt ved oppkjøp, som den screeningmekanismen SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet satte av penger til i statsbudsjettet i fjor høst. Man ser også på eiendomsregister på grunneierdommer, som kommunal- og distriktsministeren har ansvar for, og eierskap bak fast eiendom. Så man prøver her å gå inn på flere måter. Vi har også i regjeringserklæringen vært opptatt av å se på om det kan være endringer i lovverket som kan sikre enda tryggere nasjonalt eierskap rundt fast eiendom.

Spørsmål 2

Frå representanten Terje Hansen til fiskeri- og havministeren:

«På 1950-tallet satte russiske forskere ut stillehavslaks på Kola. Arten spredte seg så til Norge og Øst-Finn-

mark, hvor man i 2007 fanget de første individene. Siden har volumet fisk økt dramatisk, med fangst fra Grense Jakobselv og til Akerselva. Ifølge bladet Ságat fisket norske sjølaksefiskere i 2021 ca. 70 tonn stillehavslaks. Aftenposten anslår volumet oppgått stillehavslaks i norske elver til å være 100 000 individer, eller 150 tonn.

Hvilken strategi og hvilke tiltak har regjeringen for den nye arten som nå invaderer norske farvann?»

Spørsmål 3

Frå representanten Hårek Elvenes til forsvarsministeren:

«I dag utdannes det om lag 200 offiserer årlig i Forsvaret. Ifølge analyser fra FFI kreves det omtrent en dobling av antall offiserer som utdannes, skal størrelsen på offiserskorpset opprettholdes fram mot 2040. For å dekke den planlagte personellveksten i langtidsplanen kreves en ytterligere økning.

Hvordan vil statsråden følge opp at krigsskolene har tilstrekkelig kapasitet til å utdanne det nødvendige antall offiserer?»

Spørsmål 4

Frå representanten Ingrid Fiskaa til forsvarsministeren:

«Forsvarsministeren opplyste i spørjetimen 1. desember at han hadde tatt initiativ til ein ekstern gjennomgang av både økonomi og andre utfordringar som står att på Evenes, knytt til etableringa av Evenes som ny base for P-8 maritime overvakingsfly. Statsråden sa også at han tok sikte på at gjennomgangen skulle vera ferdig i februar. No er me i slutten av mars.

Kan statsråden fortelja kor langt arbeidet med dette har kome, kva som er avklart, og kva som eventuelt står att å avklara i saka?»

Spørsmål 5

Frå representanten Seher Aydar til klima- og miljøministeren:

«Forsvarsbygg averterer på finn.no Mågerø leir, en stor strandsoneeiendom på Tjøme i Færder kommune, til salgs. Teksten som reklamerer med 91 mål selveiertomt, står i grell kontrast til Hurdalsplattformen, som understreker vernet av strandsonen og allmennhetens interesse i pressområder som spesielt viktig.

Har regjeringen noen plan for hvordan man skal forvalte offentlig eide strandsoneeiendommer opp mot denne målsettingen i regjeringsplattformen, og hvor-

dan faller det å legge Mågerø leir ut for salg på denne måten innenfor den planen?»

Spørsmål 6

Frå representanten Bård Hoksrud til klima- og miljøministeren:

«I et brev til Fuglehundklubbenes Forbund og lokale medlemmer, fra 28. februar i år, skriver Miljødirektoratet at de som søker om utsetting av fasaner og rapphøns for 2022, må innstille seg på at slik tillatelse ikke vil bli gitt.

Hvordan kan statsråden tillate at et av hans underliggende organer viser en slik respektløshet og avslår en søknad før den er fremmet?»

Presidenten: Disse spørsmåla er utsette til neste spørjetime.

Me går då til spørsmål 7.

Spørsmål 7

Sigbjørn Framnes (FrP) [11:39:07]: «I debatten fredag 18. mars 2022 om nedlegging av fylkeskommunen kom det fram følgjande påstand frå representanten Heidi Greni frå Senterpartiet: Det er ikkje motsegn frå fylkeskommunen, men motsegn frå statsforvaltaren som er problemet for lokaldemokratiet. Nå er det ei ny regjering, og alt skulle ordne seg, blei det sagt.

Kan statsråden gjere greie for kva han har gjort si- dan regjeringsskiftet for at statsforvaltarane skal fremme færre motsegner?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:39:40]: I Hurdalsplattformen har regjeringspartiene sagt at vi vil legge til rette for bosetting og verdiskaping i hele landet. Det skal legges til rette for mer boligbygging i områder med liten befolkningstetthet, og kommunene skal få økt handlefrihet når det gjelder hvor i kommunene nye boliger skal kunne bygges.

Det lokale selvstyret er viktig. Statlige og regionale myndigheter skal derfor vektlegge lokaldemokratiet når det vurderes om det skal fremmes innsigelse. Statlige innsigelser må bli færre og samordnes bedre, og statsforvalterne må være forutsigbare gjennom planprosessen. Dette er signaler jeg formidler i min dialog med statsforvalterne, og som departementet vil følge opp i det løpende arbeidet med å forbedre innsigelsespraksis. Dette vil også være en rettesnor når departementet selv behandler uløste innsigelser. Jeg vil i den forbindelse nevne at jeg nå har svært få innsigelsessaker liggende til behandling i departementet. Etter regjeringsskiftet har jeg tatt beslutning i åtte, snart ni, innsigelsessaker. I sju,

snart åtte, av disse har kommunen fått helt eller delvis medhold.

Regjeringen vil ha en arealpolitikk som bidrar til utvikling over hele landet. Det betyr at den nasjonale politikken må tilpasses lokale og regionale forhold. Jeg vil særlige peke på to områder: Det ene er strandsonen. De statlige planretningslinjene for strandsonen er nylig revidert, og det synes som at retningslinjene gir et godt utgangspunkt for mer fleksibilitet og lokal tilpasning. I områder med stort utbyggingspress skal byggeforbudet fortsatt håndheves strengt. I områder med mindre utbyggingspress vil imidlertid retningslinjene gi kommunene økt handlefrihet og i større grad legge til rette for næringsutvikling og bosetting. For å kunne utnytte det lokale handlingsrommet som de nye planretningslinjene gir, må kommunene oppdatere sine arealplaner. Da vil også behovet for dispensasjoner bli mindre.

I og med at de statlige planretningslinjene for strandsonen nylig er revidert, har jeg lagt mest vekt på de statlige planretningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. Det opptar mange rundt omkring i landet. Regjeringen har satt i gang en evaluering av disse retningslinjene, i tråd med Hurdalsplattformen. Plattformen sier at retningslinjene må praktiseres – og eventuelt endres – slik at det legges til rette for vekst og utvikling i områder med svak eller negativ befolkningsutvikling. Utredningsarbeidet vil gi et faglig grunnlag for det videre arbeidet med å evaluere og eventuelt revidere planretningslinjene.

Sigbjørn Framnes (FrP) [11:42:05]: Takk for svaret. Framstegspartiet ønsker å styrkje lokaldemokratiet og redusere den statlege detaljstyringa. Me har tillit til at kommunane varetek heilskapen og omsynet til nasjonale og regionale interesser i planlegginga si.

I perioden Framstegspartiet sat i regjering, fekk kommunane heilt eller delvis medhald i motsegnene til kommunale arealplanar i over 80 pst. av tilfella, mot 40 pst. under dei raud-grøne. No ser me at i dei 30 motsegn-sakene som vart avgjorde av KMD i 2021, fekk kommunane medhald i 13 av sakene, og i 9 av sakene fekk dei ei mellomløsning. No høyrer eg på svaret at det er ein god «track record» frå denne regjeringa. Kan ministeren garantere at dette er retninga som regjeringa vil føre vidare?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:43:04]: Som jeg sa: Av snart ni behandlede søknader vil kommunen og lokaldemokratiet få medhold, helt eller delvis, i åtte av dem. Så den statistikken står seg bra i den sammenlikningen som representanten la opp til.

Det er selvfølgelig sakenes reelle innhold som vil avgjøre hvordan de til slutt skal behandles. De må opplagt vurderes hver for seg. Jeg har også, i likhet med representanten, god tro på at lokaldemokratiet tar dette ansvaret

alvorlig. Man har et ansvar, ikke bare for de lokale interessene, men også for viktige regionale og nasjonale interesser. Å avveie disse interessene er et stort ansvar for kommunen å ha. Det er vanskelige avveininger. Jeg tror, som jeg var inne på i svaret mitt, at det beste grunnlaget kommunene kan ha for å få gjort de avveiningene bra og unngå unødvendig mange innsigelser, er å ha et oppdatert planverk. Det gir det beste grunnlaget for å håndtere alle enkeltsakene.

Sigbjørn Framnes (FrP) [11:44:06]: Ministeren var innom dette med strandsona, og differensiert strandsoner er ei forbetring, men det er framleis ikkje godt nok for mange kommunar. Byggegrensa til sjøen er viktig for utviklinga i mange kystkommunar. Sjølv bur eg på øya Stord og veit at dette faktisk er utfordrande. Kan ministeren bekrefte at lokalt sjølvstyre er viktig også i strandsona, og har ministeren tenkt på forbetringar for lokaldemokratiet, slik at motsegnene frå statsforvaltaren blir reduserte til eit minimum også på det området?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:44:52]: Som jeg sa, er de statlige planretningslinjene for strandsonen nokså nylig revidert, og man har videreført en differensiert forvaltning knyttet til det i bestemmelsene. Det mener jeg er veldig rett. Det er pressområder – ikke minst rundt Oslofjorden, f.eks., og andre plasser – der det må være sterke begrensninger, mens det er andre plasser i landet der man bør være mer romslig. Den revideringen som skjedde her tidligere, forsterket etter mitt syn mulighetene for næringstiltak og andre tiltak i de områdene hvor pressproblemene er minst.

Her gjelder også det poenget som vi var innom i stad, at den beste måten å håndtere dette på for kommunen er å sikre at man har et oppdatert planverk, også når det skal tas stilling til arealspørsmål i strandsonen, sånn at man ikke styrer etter dispensasjoner. Det tror jeg ville være uheldig.

Spørsmål 8

Frank Edvard Sve (FrP) [11:46:07]: «Fylkeskommunane har ansvaret for store delar av vegnettet og ferjedrifta her i landet. Dei gamle riksvegane og riksvegferjene vart tvinga over til fylkeskommunane førre gongen det var raud-grøn regjering, i 2010, av Senterparti-statsråden. Vegetterslepet er på mange titals milliardar kroner.

Vil regjeringa gjere noko med dette enorme vegetterslepet på fylkesvegane?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:46:34]: Ulike regjeringer har vært opptatt av vedlikeholdsetterslepet på

veiene generelt, og spesielt på fylkesveiene. I Nasjonal transportplan 2014–2023 la regjeringen Stoltenberg fram et forslag om å styrke rammetilskuddet til fylkeskommunene slik at de kunne fornye og ruste opp fylkesveinettet med en ramme på 10 mrd. kr for planperioden. Bakgrunnen for tiltaket var kartlegging gjennomført i 2010 og 2012, som viste at kostnadsanslaget den gangen ville være i størrelsesorden 45–75 mrd. kr for å fjerne forfallet på fylkesveiene.

I budsjettet for 2014 foreslo daværende Stoltenberg-regjering å bevilge 500 mill. kr til fornying og opprustning av fylkesveier. Solberg-regjeringen økte summen, og det har fram til i dag blitt fordelt midler over rammetilskuddet til fylkeskommunene til opprustning og fornying av fylkesveinettet basert på den ovennevnte kartleggingen. Senere er det også lagt inn midler til opprustning av tunneler i fylkesveinettet.

Dette har ikke vært tilstrekkelig for å fjerne etterslepet på fylkesveier, og i Nasjonal transportplan 2022–2033 la Solberg-regjeringen opp til økt satsing på fylkesveier i planperioden både ved å opprette en øremerket tilskuddsordning til fylkesveier og ved å styrke midler over rammetilskuddet til å gjennomføre tiltak etter tunnelforskriften på fylkesveier.

Vår regjering ønsker å få gjort noe med vedlikeholdsetterslepet på fylkesveier. Av Hurdalsplattformen går det klart fram at regjeringen vil «utarbeide en helhetlig og forpliktende plan for å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveier i samarbeid med fylkeskommunene».

Det er etter min vurdering viktig å starte det arbeidet med å gjøre en ny kartlegging av tilstanden på fylkesveinettet, slik det også er lagt opp til i Nasjonal transportplan. Det er over ti år siden den forrige kartleggingen fant sted. Jeg har derfor gitt Statens vegvesen i oppdrag å koordinere en ny kartlegging av tilstanden på fylkesveinettet i hver enkelt fylkeskommune, og da i samarbeid med disse. Departementet har også bedt Statens vegvesen om å gå i dialog med fylkeskommunene for å finne fram til hensiktsmessige prinsipper og metoder for å gjennomføre kartleggingen.

Så mitt svar til representanten Sve er: Ja, regjeringen vil gjøre noe med vedlikeholdsetterslepet på fylkesveier, og vi er i gang med arbeidet. Med de signaler den forrige regjeringen også ga i Nasjonal transportplan, burde det ligge godt til rette for en felles dugnad i så måte.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:49:15]: Eg har sete i fylkespolitikken i snart 20 år og følgt med på korleis utviklinga i økonomien er i fylkeskommunane, og dei krava som kom i 2010, der dei gamle riksvegane og riksvegferjene vart flytta frå staten til fylkeskommunane. Berre i Møre og Romsdal er det mellom 8 og 9 mrd. kr i

vegvedlikehaldsetterslep, i tillegg til kostnadene til ferjedrifta, med ferjekaier osv. Det var ein stor debatt om ein skulle flytte ansvaret for dei gamle riksvegane frå stat til fylkeskommune, og det har vore ein debatt om dei burde gå tilbake til staten.

Vil fylkeskommunane etter statsråden sitt syn i det heile vere i stand til, uansett kva slags ordning ein kjem fram til, å ta ansvaret for å kunne ta igjen etterslepet? Eller vil statsråden ta tilbake ansvaret for dei gamle riksvegane?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:50:09]: Det er viktig for å kunne ha en fornuftig debatt om akkurat dette spørsmålet å legge til grunn, punkt 1, at fylkeskommunene selv ønsket å få overført disse veiene, og, punkt 2, den siste regjeringen før oss overførte også sams vegadministrasjon til fylkene. Det har altså vært et bredt tverrpolitisk ønske om å styrke fylkenes ansvar for veier i Norge.

Det er også, som jeg har redegjort for i mitt svar, heldigvis bred politisk enighet om at vi skal hjelpe fylkeskommunene med det vedlikeholdsetterslepet. Men det er også vedlikeholdsetterslep på riksveier, så her vil det alltid være en balanse mellom prioriteringene. På tross av at fylkeskommunene selvfølgelig er bekymret for vedlikeholdsetterslepet, har jeg ikke hørt noen av disse ta til orde for at vi skal ta tilbake ansvaret for veiene.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:50:56]: Eg trur det er litt ulike oppfatningar av akkurat det som går på om ein skal ta tilbake ansvaret eller ikkje, og kva for politisk ønske det er i fylkeskommunane. Eg har nok registrert at ganske mange raud-grøne politikarar i fylkeskommunane har innsett at ein ikkje er i stand til å ta det ansvaret som ligg der med vedlikehaldsetterslep, på 8–9 mrd. kr berre i mitt fylke.

No hørde eg i media at statsministeren signaliserte at det kan verte brukt mindre pengar på større vegprosjekt og på samferdsel generelt på grunn av krisa i Ukraina. Vil regjeringa fylle opp og putte på tilstrekkeleg med pengar til fylkeskommunane for å kunne ta tilbake etterslepet på vedlikehaldet uansett kva slags økonomisk situasjon ein er i no? Det er heilt nødvendig, og dei fleste ulykkene skjer faktisk på fylkesveg og dårleg vegbane, som er grunnen til mange ulykker. Vil ein fylle opp med pengar og sjå til at ein ikkje vert ramma av den økonomiske usikkerheita?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:51:54]: Vi har nå varslet at vi vil gjøre en ny kartlegging. Det sa jeg i mitt første innlegg, og det er det første utgangspunktet for å kunne gjøre en målrettet innsats. Så vil jeg selvfølgelig også understreke at når fylkesvei er fylkesvei, er det fylkeskommunenes ansvar å prioritere innenfor sine ram-

mer. Det er viktig å legge til at denne regjeringen styrket fylkeskommunenes økonomi med 900 mill. kr i inneværende års budsjett.

Spørsmål 9

Mimir Kristjánsson (R) [11:52:40]: «Da hun var olje- og energiminister, sa statsråden at «markedet har en viktig funksjon og må få virke uten innblanding».

Er dette også statsrådets syn på det norske arbeidsmarkedet, eller kan det trenge litt innblanding her?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:53:08]: Jeg vil takke representanten Kristjánsson for spørsmålet, som han nok vet veldig godt hvordan jeg kommer til å besvare. Arbeidsmarkedet er det viktigste markedet vi har. Her møter bedrifter som etterspør arbeidskraft, personer som søker jobber, og de store bevegelsene vi har sett de siste årene, viser hvordan arbeidsmarkedet speiler utviklingen i norsk økonomi.

I en tid med omfattende omstillinger er det særlig avgjørende at arbeidstakere og arbeidsgivere finner hverandre for å unngå store og varige kostnader i form av økt arbeidsledighet.

Arbeidsmarkedet er fundamentalt forskjellig fra andre markeder av mange grunner – først og fremst fordi det handler om mennesker. Vi setter derfor en rekke viktige rammer for dette markedet. Reguleringer av arbeidsmiljø og arbeidsforhold skal beskytte arbeidstakere og sikre ryddige og ordnede arbeidsvilkår. Ordninger for inntektssikring skal gi trygghet for inntekt ved sykdom eller hvis man mister arbeid.

Arbeidsmarkedspolitikken skal bidra til at de som ikke har en jobb, skal få bedre muligheter til å komme i arbeid, f.eks. gjennom lønnstilskudd eller opplæring. Samtidig skal inntektspolitikken og det inntektspolitiske samarbeidet med partene i arbeidslivet bidra til en velfungerende lønnsdannelse.

Høy organisasjonsgrad og sterke fagorganisasjoner med bred dekning av tariffavtaler er sentralt for å sikre høy sysselsetting i gode og produktive jobber. Alt dette og mer til utgjør den norske modellen. Den har gitt oss høy produktivitet og konkurransefortrinn. Den har gitt oss høy sysselsetting, små forskjeller og høy tillit i samfunnet. Og ikke minst har den gitt oss stor evne til å omstille oss når landskapet endrer seg.

Regjeringen vil styrke det gode grunnlaget vi har. Alle som kan og vil jobbe, skal få mulighet til det. Vi vil jobbe tett med partene for å sikre et seriøst og organisert arbeidsliv. Vi vil sikre faste, hele stillinger med norske lønns og arbeidsvilkår. Vi vil ha et sterkt sikkerhetsnett med velferdstjenester for dem som trenger det. Dette er

bare noen av målene vi har satt oss for å skape et enda bedre Norge, og vi er allerede godt i gang med arbeidet.

Mimir Kristjánsson (R) [11:55:20]: Takk til statsråden for svaret. Jeg er veldig glad for å høre at regjeringen har større ambisjoner om å blande seg inn i arbeidsmarkedet enn de har hatt i kraftmarkedet. Det tror jeg er fornuftig.

Jeg vil likevel bore litt dypere i et aspekt ved dette, for akkurat som Arbeiderpartiet har vært en pådriver for å knytte Norge til det europeiske kraftmarkedet, har Arbeiderpartiet også vært en garantist, etter østutvidelsen, for den frie flyten av arbeidskraft innenfor EØS-området. Uansett hvilke tiltak skiftende regjeringer og fagbevegelsen har gjort for å prøve å ordne opp i det norske arbeidslivet, har realiteten vært at etter at den frie flyten av arbeidskraft kom på plass, har det norske arbeidslivet gjennomgått et hamskifte og blitt vesentlig mindre trygt for arbeidsfolk enn det var tidligere.

Da er jo spørsmålet om regjeringen og statsråden har ambisjoner om å gjøre noe med denne frie flyten av arbeidskraft, eller om den er en grunnstein som skal bli bestående nærmest uansett hva som skjer.

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:56:19]: EØS-avtalen ligger fast i denne regjeringens arbeid. Jeg vil mene at regjeringen gjør masse for å sikre oss mot sosial dumping og sørge for et organisert arbeidsliv. Senest i går diskuterte vi i denne sal gjeninnføring av kollektivt søksmål, og vi har sendt forslag til innstramninger i innleiereglene, herunder bl.a. forbud mot innleie i byggebransjen i Oslo-området, med høringsfrist 19. april.

Målet er et tryggere arbeidsliv og å sørge for at arbeidsfolk får mer makt over hverdagen sin. Det er bedre for alle, for det gir oss et samfunn som er mer produktivt, mer konkurransedyktig og der det blir investert mer i de ansattes kompetanse.

Mimir Kristjánsson (R) [11:57:13]: Nok en gang takk for et godt svar fra statsråden. Jeg vil berømme regjeringen for mange gode tiltak mot sosial dumping. Etter et hvileskjær på åtte år i det arbeidet har vi fått en regjering som i alle fall tar mål av seg å gjøre noe med de problemene. Samtidig er jo spørsmålet om det ikke ligger noen grunnleggende utfordringer her som stikker dypere enn spørsmålet om kollektivt søksmålsrett, innleieregler og den slags, nemlig at vi er tilknyttet et europeisk arbeidsmarked med fri flyt der vi har veldig mangelfull kontroll på hvor mange arbeidstakere som til enhver tid kommer hit, og hva de driver med.

Spørsmålet er om regjeringen da anser EØS-avtalens regler på dette området som en forutsetning for eller nærmest en hellig del av sitt arbeid, eller om man er interessert i å prøve å gjøre noe for å regulere også den

frie flyten, sånn at man ikke kjemper i oppoverbakke hele veien i kampen mot sosial dumping.

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:58:13]: Det er vel neppe en overraskelse at det er uenighet mellom representanten Kristjánsson og undertegnede når det gjelder bl.a. Norges tilknytning gjennom EØS-avtalen. Men når det gjelder engasjementet jeg har for å bruke kraftig lut for å snu en uønsket utvikling med tanke på ulovlig innleie og sosial dumping, tror jeg vi deler mye av ambisjonene.

Derfor håper jeg egentlig på å samarbeide sånn at vi kan få en fundamental endring i styrkeforholdet på mange arbeidsplasser, bl.a. ved å få ned omfanget av innleie, gi innleide flere rettigheter og sikre seriøse bemanningsbedrifter – samtidig som vi gjør det vi kan for å bekjempe sosial dumping. Det tror jeg er en fruktbar vei. Det er ikke svart-hvitt. Vi kan gjøre mange ting for å begrense de dårlige virkningene.

Spørsmål 10

Frå representanten André N. Skjelstad til arbeids- og inkluderingsministeren:

«Vil regjeringen sørge for at gravide ukrainere som omfattes av kollektiv beskyttelse, kan motta engangstønning ved fødsel før de har fått vedtak om oppholdstillatelse?»

Presidenten: Dette spørsmålet er overført til barne- og familieministeren som rette vedkomande, men spørsmålet fell bort då spørjaren ikkje er til stades i salen.

Spørsmål 11

Frå representanten Marie Sneve Martinussen til kultur- og likestillingsministeren:

«Kunst er viktig for å tolke og forstå samfunnet og tiden vi lever i. Blant de mange ofrene for den pågående krigen i Ukraina finner vi viktige formidlere av kunst og kultur på begge sider som har måttet legge ned virksomheten sin, som følge av sensur eller fordi de har måttet flykte. Vi blir alle klokere dersom vi legger til rette for kunstutøvelse i krisetid, og vi i Norge har verktøyene og midlene til å få det til. Hvordan vil statsråden bidra til at kunstnere på flukt får fortsette å utøve sitt virke?»

Presidenten: Dette spørsmålet fell òg bort då representanten ikkje er til stades i salen.

Presidenten vil minna representantane om å følgja med i programmet og vera til stades når dei skal stilla spørsmål.

Spørsmål 12

May Helen Hetland Ervik (FrP) [11:59:51]: «Næringslivet opplever en svært kritisk situasjon. Bygg- og anleggsbransjen, transportnæringen og fiskerne lider på grunn av høye drivstoffkostnader, verftsindustrien må betale høyere stålpriser, og bønder får uforutsigbare rammevilkår. Hele næringslivet lider under den situasjon vi akkurat nå er i. Norsk næringsliv står i en dyp krise.

Vi regjeringen iverksette konkrete og umiddelbare tiltak og ordninger, slik at næringslivet skal kunne opprettholde driften og holde hjulene i samfunnet i gang?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:00:28]: Først vil jeg takke representanten for spørsmålet. Jeg opplever også at representanten har et genuint og sterkt engasjement for norsk næringsliv, og det gjør meg selvfølgelig glad.

Vi er inne i en krevende tid med betydelige prisstigninger i mange markeder, og det er mange årsaker til dette, som vi vet. Det skyldes bl.a. kapasitetsutfordringer i globale verdikjeder og ikke minst de helt ekstraordinære forholdene vi nå ser innenfor strøm- og energimarkedene. Krigen i Ukraina har også forsterket disse utfordringene. Dette er krevende for norsk næringsliv, som står i det hver eneste dag, og det er også en utfordring for næringslivet i Europa og næringslivet globalt.

Regjeringen er opptatt av å gjøre hverdagen enklere, både for vanlige folk og for vanlige bedrifter. Det er derfor vi er i gang med et storstilt forenklingsarbeid som skal spare bedriftene våre for 11 mrd. kr fram til 2025. I statsbudsjettet har vi valgt å skjerme bilistene og transportbedriftene for økning av CO₂-avgift. Vi stilte også klart og tydelig opp for næringslivet gjennom koronapandemien: 20 mrd. kr i tiltak bare i vinter, som bidro til at vi kom ut av de kriseukene med veldig lav arbeidsledighet og høyt press i norsk økonomi. Det viser at politikken vår fungerer.

Vi er i nær dialog med bedriftene. Vi er i nær dialog med partene i arbeidslivet. Vi reiser på kryss og tvers og snakker med både tillitsvalgte og bedriftsledere og bedriftseiere over hele vårt vakre land. Og la det ikke være noen tvil: Vi skal, som regjering, bidra til alt det vi kan, for å holde aktivitetsnivået i norsk økonomi oppe og sikre arbeidsplassene. Vi er opptatt av å holde hjulene i gang, at produksjonen holdes i gang, og at produktene kommer ut på markedet.

Vår jobb er samtidig hele tiden å vurdere grensene mellom bedriftenes ansvar og statens ansvar. Det handler om hvordan vi skal bruke fellesskapets midler på en best mulig måte. Bedrifter er vant til at priser går opp og ned. Det gjelder for en rekke råvaremarkeder: strøm, drivstoff, valuta. Bedriftene er også vant til å tilpasse seg

slike utfordringer. Vi har et næringsliv som har vist god omstillingsevne, som ser muligheter for vekst og nye, lønnsomme arbeidsplasser i det grønne skiftet.

Situasjonen er utfordrende. Vi utelukker ikke at det kan komme nye tiltak, men jeg er samtidig opptatt av at vi ikke må svartmale. Når representanten bruker begrepet «krise», mener jeg at det ikke er dekkende for situasjonen. Det går godt i store deler av norsk økonomi. Aktiviteten har økt, det er lite ledig kapasitet i norsk økonomi, det er mangel på arbeidskraft, og mange bedrifter er nå bekymret for økt rente. Det vil spesielt gå ut over eksportbedriftene. Det er forventninger om at det kan skje.

Derfor er det nødvendig at vi i denne situasjonen tenker langsiktig, at vi legger vekt på en forsvarlig statlig pengebruk som også sikrer den langsiktige verdiskapingen og konkurransekraften i næringslivet. Det er også, som vi har vært inne på tidligere, viktig at vi nå får opp tempoet i ny kraftutbygging, for det vil bidra til å dempe prisveksten og holde prisene nede.

May Helen Hetland Ervik (FrP) [12:03:30]: Takk for svaret. Jeg hører hva som blir sagt av ministeren. Han nevnte noe om krise, men det som også er utfordrende for næringslivet, er at de står med store prosjekter som de kanskje må nedskalere. Det er fare for permitteringer fordi de inngåtte kontraktene bare blir dyrere og dyrere.

Tilbakemeldinger jeg får fra aktører i anleggsbransjen i min region, er at det må skje noe fort, for det haster. En aktør kunne fortelle meg at de allerede hadde utgifter på 1,5 mill. kr per måned. Da begynner vi å snakke om krise. Mange bedrifter har i tillegg svekket økonomi etter at pandemien slo til, og nå står de i en ny kritisk situasjon.

Hva vil ministeren helt konkret gjøre for bygg- og anleggsbransjen og industrien, som nå vurderer å redusere driften på prosjekter det allerede er inngått avtale om, fordi de går med tap?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:04:28]: Derfor er det så viktig at vi fører en aktiv næringspolitikk som bidrar til konkurransekraft og omstilling. Vi har store mål om både økt eksport og økte investeringer på fastlandet, at det skal skapes flere attraktive, lønnsomme arbeidsplasser, og ikke minst at vi skal gjøre det på en måte som kutter klimagassutslipp. Så her er det en lang rekke tiltak vi må stille opp med. Spørsmålet i denne saken er om det nå skal innføres en ekstraordinær strømstøtte utover de tiltakene som allerede har vært.

Gjennom vinteren fikk bedriftene f.eks. indirekte støtte til å betale strømregningen dersom de hadde et omsetningsbortfall, gjennom at en kunne få 80 pst. kompensasjon. Vi har også satt ned elavgiften. Cirka

1 mrd. kr av den avgiftsreduksjonen kommer bedriftene til gode. Vi utelukker heller ikke flere tiltak for å avbøte situasjonen.

Vi må nå se på hva som skjer de neste ukene og månedene. Vi hadde en forhåpning om at kraftprisene skulle gå ned. Hvis de går ned, vil det bli lettere. Hvis de er vedvarende høye, må vi ta stilling til hva vi gjør da.

May Helen Hetland Ervik (FrP) [12:05:29]: Det haster å komme med tiltak. Næringslivet må holde hjulene i gang – det er jeg veldig opptatt av. Konkursen i transportnæringen og bygg- og anleggsbransjen, med påfølgende arbeidsledighet, fører til negative følger for samfunnet, for ikke å snakke om for lokalmiljøet rundt. Det er viktig å få på plass en tiltakspakke som kan hindre dette. Folk flest er lei av å vente og se, som regjeringens politikk har vært. Nå forventer folk flest og næringslivet handling.

Hva vil statsråden helt konkret gjøre for familier som nå er svært bekymret for om de kommer til å ha en jobb?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:06:09]: Det skal færrest mulig familier måtte bekymre seg for. Det er derfor vi gjennom hele pandemien har stilt kraftfullt opp for næringslivet gjennom en lang rekke krisetiltak. Denne salen har bevilget titalls milliarder kroner i støtte til næringslivet. Det gjør også at det går godt i store deler av næringslivet. Det er lav ledighet, det er relativt høy vekst, og vi risikerer nå økt inflasjon. Da må vi, som ansvarlige politikere, også se på hvordan vi skal bruke verktøyene våre best mulig, og hvor mye offentlig pengebruk vi kan tillate oss.

Vi utelukker ikke at det kan komme nye tiltak. Det vil også være litt avhengig av hvordan kraftprisene utvikler seg i tiden framover, og hvordan det går med norsk økonomi. Men per dags dato kan ikke jeg si når det eventuelt kommer ytterligere tiltak, annet enn å si at bedriftene kan være helt trygge på at regjeringen er mer enn rede til å stille opp dersom situasjonen skulle bli mer prekær og det vil være behov for det.

Spørsmål 13

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:07:24]: «Ren, stabil og rimelig kraft la grunnlaget for flere industrieventyr i Norge, hvor Sam Eyde og Kristian Birkelands etablering av Norsk Hydro i 1905 står som et av de beste eksemplene på hva norsk oppfinnsomhet og drivkraft kombinert med utnyttelse av et av våre viktigste konkurransefortrinn, vannkraften, kan skape. Dagens skyhøye strøm- og drivstoffpriser har fjernet disse konkurransefordelene.

Hvordan mener statsråden dette påvirker dagens næringsliv og mulighetene for framtidige industrieventyr i Norge?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:08:02]: La det være helt klart: Ren og rimelig fornybar energi er et veldig viktig konkurransefortrinn for norsk industri. Det har det vært gjennom mange tiår, og det skal vi sørge for at det blir også de neste tiårene.

Et av de viktigste tiltakene vi nå kan gjøre, er å sørge for å få opp kraftproduksjonen. Det vil bidra til å dempe prisveksten. Når det blir flere grønne elektroner tilgjengelig i det norske kraftnettet, vil prisene gå ned. Dessverre har det blitt bygget ut altfor lite kraft de forrige åtte årene, under den borgerlige regjeringen der også Fremskrittspartiet satt. Nå sørger vi for en kraftansamling. Energikommisjonen jobber på, og vi ser på hvordan vi kan få opp tempoet i ny kraftutbygging og ny linjebygging, slik at vi sørger for at det er tilstrekkelig med grønne elektroner til industribedriftene våre.

Det er viktig å minne om at det vi nå ser, er en situasjon som hele Europa opplever, så norsk industri konkurrerer mot europeiske konkurrenter som også opplever høyere priser. Derfor er vel bildet noe mer nyansert akkurat når det kommer til konkurransesituasjonen.

Jeg tror også det er viktig å minne om at selv om grønn og rimelig energi er et av de aller viktigste konkurransefortrinnene, syns jeg ikke vi skal redusere norsk industri til bare å handle om strøm. De industribedriftene jeg møter – og dem er det ganske mange av, jeg har besøkt 200 bedrifter siden jeg tiltrådte, i alle landets fylker – konkurrerer på mye mer enn kraft. De konkurrerer på teknologi, de konkurrerer på innovasjon, de konkurrerer på miljø, de konkurrerer på langsiktighet, de konkurrerer på nye løsninger verden ikke har sett tidligere, de konkurrerer på design og sterke merkevarer. Det er summen av disse tingene som avgjør konkurransekraften til norsk industri.

Representanten og jeg har vært i flere ordvekslinger allerede når det gjelder strømstøtte til næringslivet. Det var også premisset for foregående spørsmål. Jeg har egentlig ikke så mye å legge til – annet enn å si igjen at det er ekstraordinært høye kraft- og energipriser. Næringslivet er vant til at priser går opp og ned. Det har mange bedrifter også tatt høyde for. Mange bedrifter har sikret seg fastprisavtaler. De betalte en – uforholdsmessig, ville noen kanskje si – høy kraftpris i 2019 og 2020, da spotprisen var veldig lav. Nå får de det igjen gjennom lavere fastpris fordi de har tenkt langsiktig.

Regjeringen har også varslet at vi vil gjøre det enklere å inngå fastprisavtaler. Vi vil ha bedre insentiver for at det skal kunne skje. Så må det være opp til hver enkelt bedrift hvilke kraftavtaler de tegner. Det vil ikke regjer-

ingen ha en mening om, men vi skal i hvert fall legge til rette for at det blir enklere å inngå sånne avtaler. Da har man også en garanti dersom vi skulle møte lignende kraftsituasjoner i framtiden.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:10:56]: Jeg er enig med næringsministeren i at Norge har mer å by på enn kun rimelig kraft, det er det ingen tvil om. Men tilgangen til ren, stabil og rimelig kraft er noe hele vårt land er tuftet på, og det har det vært i 100 år. Det er en av grunnene til at kraftkrevende industri gjør det bra i Norge, og at det satses i Norge.

Nå har man disse prisene som bare går opp. Jeg registrerer at statsråden sier at prisene svinger, men det vil jo fordre at de går ned også. Nå har de vært vedvarende høye i et halvt år og viser ingen tegn til å gå ned. Nå er prisene mange ganger det normale. En langvarig slik situasjon vil forringe konkurransekraften til norsk industri og norsk næringsliv, deriblant også gründerbedrifter, som sliter med å betale disse kostnadene. Deler ikke næringsministeren noen av disse bekymringene for de langsiktige konsekvensene av de historisk høye strøm- og drivstoffprisene?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:11:57]: Jo. La det ikke være noen tvil om at dersom denne situasjonen skulle vedvare, vil det ha negative konsekvenser for norsk konkurransevne. Det er derfor vi har sagt fra dag én at vi er villig til å ta i bruk de verktøyene som er nødvendig. Vi har ikke på prinsipielt grunnlag sagt at det vil være umulig å innføre ytterligere tiltak.

Vi må ikke bare se det kortsiktige bildet – det er for tidlig å se hvordan situasjonen i Europa nå utvikler seg, og hva det har å si for norske kraftpriser i månedene framover. Det kan også være at vi går en bedre tid i møte, hvor kraftprisene kommer til å falle – la oss håpe det for bedriftenes del. Vi må også ha det langsiktige bildet klart for oss. Det beste vi kan gjøre på lengre sikt, er virkelig å få opp tempoet i utbygging av ny fornybar energi. Det gjelder vannkraft – oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg kan vi gjøre uten naturinngrep – det gjelder offshore vind, det gjelder kanskje også noe vind på land, det gjelder sol, og så må vi få opp tempoet i linjebyggingen, slik at fabrikkene får de elektronene de trenger.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:13:00]: Jeg støtter også næringsministeren i at vi trenger å bygge ut mer kraft. Fremskrittspartiet har fremmet mange forslag. Dessverre har ikke regjeringspartiene stemt for dem, f.eks. å se på skånsom utbygging av vannkraft i vernede vassdrag, men vi er også for å se på beskatningen på vannkraft.

Det som er saken, er at det er behov for å bygge ut enorme mengder kraft for å kompensere for den store

eksportkapasiteten som er. Regjeringen har enn så lenge ikke vist noen tegn eller vilje til å inngå forhandlinger med EU og England om å begrense og regulere krafteksporten. Disse prisene vil vedvare såfram vi ikke gjør noe med grunnårsaken, ellers må vi bygge ut enorme mengder kraft. Europa har også innført satser som redusert moms o.l., Europa har tatt grep. Da er spørsmålet videre: Har regjeringen planer om å gjøre flere grep som hjelper nå, kontra kraftproduksjon som først vil gjøre seg gjeldende om mange, mange år?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:13:59]: Som jeg redegjorde for, er det bl.a. gitt avgiftslettelser til næringslivet på nesten 1 mrd. kr når det gjelder strøm. Finansministeren har også vært veldig tydelig på at det vil bli vurdert ytterligere tiltak dersom behovet skulle være til stede.

Det er nok ikke riktig at hele Europa innfører strømstøtteordninger for næringslivet. Europakommisjonen har nå i den siste tiden åpnet for en mulighet med et nytt statsstøtteregulering, og da gjelder det deler av den økte kraftprisen som følge av krigen i Ukraina. Det finnes også enkelte muligheter innenfor eksisterende rammeverk, men det store spørsmålet er igjen hvor grensen går mellom det som er bedriftenes ansvar med hensyn til å drive for egen risiko og regning, og det som er skattebetalernes ansvar. Vi må spesielt se det i en situasjon der vi nå opplever økt prispress, fare for inflasjon og negative konsekvenser for eksportbedriftene våre.

Spørsmål 14

Sandra Bruflot (H) [12:15:13]: «Regjeringen har varslet at de vil gjøre endringer slik at rusavhengige møtes med helsehjelp, ikke med straff. I fjor skrev Riksadvokaten i høringsuttalelsen til rusreformutvalget: "Strafferetten kan vanskelig operere med en straffetrussel for noen, men ikke alle, for samme type handling." Med andre ord: Det skal være likhet for loven.

Hvordan har statsråden tenkt å skille mellom hvem som er avhengige nok til å få hjelp og ikke straff, og ser statsråden at dette kan bli vanskelig både etisk, prinsipielt og juridisk?»

Statsråd Emilie Mehl [12:15:49]: Regjeringen ønsker å gjennomføre en helhetlig og sammenhengende forebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet som gir bedre kvalitet i behandlingen og oppfølgingen av mennesker med rusproblemer. Rusavhengige har rett til et verdig liv og nødvendig helsehjelp, uavhengig av hvilke rusmidler de bruker.

Regjeringen viser i Hurdalsplattformen til at vi vil «utrede og fremme forslag til nødvendige endringer i

lovverket som sikrer at bruk og besittelse av mindre brukerdoser for rusavhengige møtes med god helsehjelp og oppfølging istedenfor straffereaksjoner». Regjeringen går imidlertid samtidig imot en generell avkriminalisering av narkotika.

Jeg vil understreke at det er ytterst viktig for meg at den nevnte målsettingen følges opp på en faglig forsvarlig og praktisk gjennomførbar måte. Justis- og beredskapsdepartementet er for tiden godt i gang med å vurdere reformens strafferettslige sider. Det er et krevende arbeid, og det reiser en rekke prinsipielle og praktiske spørsmål, herunder hvordan begrepet «rusavhengig» skal avgrenses. Ved denne vurderingen er det en rekke forskjellige forhold som vil kunne ha betydning.

Jeg nevner at man også i dag skiller mellom rusavhengige og andre brukere i ulike sammenhenger i strafferetten. Det er bl.a. praksis for å bedømme rusavhengige annerledes eller mildere ved straffutmålingen. Rusavhengighet er også et kriterium for å benytte brukersordsordningen og bli idømt narkotikaprogram med domstolskontroll.

Uansett hvilke løsninger som velges, må lovendringene sikre at rusavhengige får den hjelp og oppfølging de trenger. Det er derfor viktig å styrke det eksisterende behandlingstilbudet på rusfeltet.

Sandra Bruflot (H) [12:17:36]: Jeg er enig med justisministeren i at det er noen skillelinjer i dag også, men i de tilfellene der man skiller mellom hvem som er f.eks. rusavhengig og dermed ikke får den samme effekten av straff, skjer jo det i domstolene. Er justisministeren enig i at det kan bli krevende med et system der man egentlig flytter domstolene inn på f.eks. legekantoret, fordi det er de som skal avgjøre om man er syk nok til å få hjelp i stedet for å få straff? Det er juridisk veldig vanskelig, og jeg forstår at det er vanskelig også for Justisdepartementet, og at det skal utredes. Men har justisministeren selv noen tanke om hvorvidt det i det hele tatt er mulig å gjennomføre noe slikt?

Statsråd Emilie Mehl [12:18:19]: Jeg tror det er uklokt av meg å forskuttere de vurderingene som nå gjøres i departementet. Vi er nå, som jeg sa, i gang med å vurdere de strafferettslige sidene av reformen, og det er veldig sentralt at vi der finner gode løsninger, som står seg både prinsipielt, etisk og menneskelig. Dette handler jo til syvende og sist om de menneskene vi ønsker å fange opp på en bedre måte enn i dag, både for å hjelpe dem selv og for å forhindre at mange ender opp i et langt liv i rus uten å komme seg ut av det sporet.

Sandra Bruflot (H) [12:18:59]: Dersom man skal skille på hvem som får straff, er det også grunn til å tro at en del av dem som ikke får et slikt fritak, er unge og

nye brukere. En tvillingstudie fra 2021 viser at kontakt med justisvesenet øker sjansen for framtidig kriminell atferd. Det kommer også fram at flere av dagens politibaserte tiltak mangler dokumentert effekt, eller til og med virker mot sin hensikt.

Vil justisministeren sørge for at også dette blir en del av vurderingen når regjeringen kommer med sin reform på rusfeltet?

Statsråd Emilie Mehl [12:19:31]: Det er viktig for regjeringen at vi har en helhetlig og sammenhengende forebyggings- og behandlingsreform, og at vi klarer å se hen til de forskjellige gruppene som den må omfatte på ulike måter. Det gjelder også de unge. Det å klare å fore-

bygge at unge tidlig havner i et russpor som de ikke kommer seg ut av, og som kan ødelegge liv på den måten, er regjeringen veldig opptatt av.

Presidenten: Då er sak nr. 2 ferdig handsama.

Sak nr. 3 [12:20:08]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Dermed er dagens kart ferdig handsama. Ber ein-
kvan om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.21.
